

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему:

**«ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ»**

Виконала: студентка групи ОО-41
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Однойко Ангеліни Володимирівни

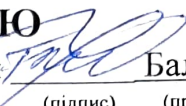
Керівник: к.е.н., доц. Шкроміда В.В.

Рецензент: доц. Судук Н.В.

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Баланюк І.Ф.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ 7 ” листопада 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**

Однойко Ангеліни Володимирівни

1. Тема роботи: « Облік, аналіз і аудит повної собівартості продукції для формування управлінських рішень». Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування Шкроміда В.В..
2. Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити економічний зміст собівартості продукції та її стратегічне значення, класифікувати витрати і зміст собівартості продукції з метою їх обліку, аналізу та аудиту, ознайомитися з нормативно-правовим регулюванням обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості готової продукції, вивчити організацію обліку витрат та собівартості продукції харчової промисловості, дослідити методику обліку витрат та формування собівартості продукції підприємства, проаналізувати особливості калькулювання собівартості продукції харчової промисловості, дослідити особливості аудиту витрат та формування собівартості продукції харчової промисловості, проаналізувати динаміку і структуру витрат та повної собівартості харчової продукції, провести оцінку рентабельності продукції харчової промисловості та шляхи її підвищення.
3. Дата видачі завдання: 04.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні основи обліку, аналізу і аудиту собівартості у контексті управління бізнесом.	17.02.2025 р.	Виконано
2.	Особливості обліку витрат та формування собівартості продукції ТОВ «ДиканькаМлин»	18.03.2025 р.	Виконано
3.	Аудит та аналіз витрат та формування собівартості продукції ТОВ «ДиканькаМлин»	21.04.2025 р.	Виконано

Студент Однойко А.В.

Керівник роботи Шкроміда В.В.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника, доцента, кандидата економічних наук

Шкромиди Віталія Васильовича

на кваліфікаційну роботу студентки 4-го курсу групи ОО-41

Однойко Ангеліни Володимирівни

на тему

«Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для формування управлінських рішень»

Точне визначення собівартості продукції є ключовим чинником, що забезпечує ефективність управлінських рішень у сфері ціноутворення, мінімізації витрат та підвищення конкурентних позицій підприємства на ринку. Комплексний аналіз структури собівартості дозволяє ідентифікувати внутрішні резерви для економії ресурсів і зростання рентабельності діяльності. Водночас проведення аудиту гарантує достовірність та об'єктивність фінансової інформації, що має визначальне значення для стратегічного планування та оперативного управління підприємством. З огляду на стрімку динаміку ринкового середовища й зростаючі вимоги до фінансової прозорості, обрана тематика дослідження є надзвичайно актуальною.

Об'єктом дослідження виступає фінансово-господарська діяльність ТОВ «ДиканькМлин», функціонування якого створює належні умови для реалізації цілей, сформульованих у межах кваліфікаційного дослідження.

У першому розділі роботи – «Теоретичні основи обліку, аналізу і аудиту собівартості у контексті управління бізнесом» – розкрито економічну сутність та функціональне значення витрат і собівартості в діяльності суб'єктів

господарювання. Окрема увага приділена систематизації класифікацій витрат, а також нормативно-правовому забезпеченню процесів обліку, аналізу та аудиту витрат і собівартості продукції, робіт чи послуг.

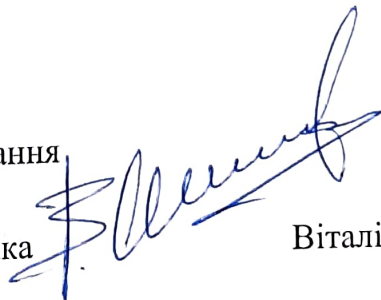
Другий розділ – «Особливості обліку витрат та формування собівартості продукції ТОВ «ДиканькаМлин» – присвячено вивченню специфіки ведення синтетичного й аналітичного обліку витрат на виробництво пластмасових виробів. Деталізовано порядок калькулювання повної собівартості продукції з урахуванням потреб управлінського аналізу.

У третьому розділі – «Аудит та аналіз витрат та формування собівартості продукції ТОВ «ДиканькаМлин» – проаналізовано методику аудиту витрат та собівартості, а також здійснено практичний аналіз економічної ефективності виробництва окремих видів продукції з акцентом на шляхи підвищення їх рентабельності.

Кваліфікаційна робота Однойко Ангеліни Володимирівни на тему “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для формування управлінських рішень” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам, що визначені до такого виду робіт, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Оцінка: заслуговує високої позитивної оцінки.

Науковий керівник,
кандидат економічних наук
доцент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Віталій ШКРОМИДА

«30» травня 2025 р.

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

студентки 4-го курсу групи ОО-41

Однойко Ангеліни Володимирівни

на тему

**«Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для
формування управлінських рішень»**

Обрана тема, присвячена питанням обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості, є надзвичайно актуальною в сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції. Вона дозволяє підприємствам не лише контролювати та знижувати виробничі витрати, але й забезпечує основи для стратегічного розвитку. Систематичний облік і аналіз собівартості допомагають виявити неефективні процеси та визначити оптимальні шляхи їх удосконалення. Аудит, у свою чергу, підтверджує правильність розрахунків і надає впевненість у фінансових показниках для інвесторів і партнерів. Таким чином, ефективне управління собівартістю є ключовим фактором стабільного і успішного функціонування підприємств.

На теоретичному рівні автор детально розглянула досвід існуючої класифікації витрат у контексті формування собівартості продукції (робіт, послуг). Такий підхід дозволяє на достатньо високому професійному рівні організувати облік виробничих витрат та, в подальшому, здійснювати аналіз собівартості готової продукції. На практичному рівні внаслідок проведених аналітичних розрахунків були розроблені рекомендації для підприємства щодо підвищення рівня рентабельності борошняних виробів.

Кваліфікаційна робота Однойко Ангеліни Володимирівни на тему “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для формування управлінських рішень” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам, що визначені до такого виду робіт,

а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент,
Кандидат економічних наук
доцент кафедри економічної
кібернетики Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Nataliya SUDUK', with a stylized flourish at the end.

Наталія СУДУК

30 травня 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ СОБІВАРТОСТІ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ	6
1.1. Економічний зміст собівартості продукції та її стратегічне значення	6
1.2. Класифікація витрат і собівартості продукції з метою їх обліку, аналізу та аудиту	15
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції	24
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ДИКАНЬКАМЛИН»	30
2.1. Організація обліку витрат та собівартості продукції харчової промисловості	30
2.2. Методика обліку витрат та формування собівартості продукції підприємства	37
2.3. Особливості калькулювання собівартості продукції харчової промисловості	43
РОЗДІЛ 3. АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ДИКАНЬКАМЛИН»	49
3.1. Особливості аудиту витрат та формування собівартості продукції харчової промисловості	49
3.2. Аналіз динаміки і структури витрат та повної собівартості харчової продукції	53
3.3. Оцінка рентабельності продукції харчової промисловості та шляхи її підвищення	67
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У контексті ринкової економіки діяльність підприємств оцінюється передусім за рівнем отриманого прибутку. Зростання прибутковості обумовлюється співвідношенням між доходами та витратами, пов'язаними з їх отриманням. Такий підхід акцентує увагу на необхідності ефективного управління витратами, оскільки їхній обсяг безпосередньо впливає як на конкурентоспроможність продукції, так і на фінансову стійкість підприємства, а також на соціальне забезпечення та культурний рівень працівників.

Процеси виготовлення та збуту продукції потребують суттєвих ресурсних вкладень – трудових, матеріальних та фінансових. При цьому собівартість продукції виступає ключовим показником, що відображає рівень витрат на її виробництво та загальну ефективність господарської діяльності як підприємства в цілому, так і його окремих підрозділів. Раціональне використання ресурсів сприяє зменшенню собівартості, що, у свою чергу, є основою для зростання прибутку, підвищення рентабельності, посилення конкурентних позицій підприємства та покращення результатів його функціонування.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «ДиканькаМлин», що розташоване у селі Диканька Полтавського району Полтавської області. Предметом дослідження є система обліку витрат, їх калькуляції, аналізу та аудиту повної собівартості готової продукції підприємства.

Метою дослідження є вивчення, узагальнення та обґрунтування особливостей організації і методики обліку витрат, калькуляції, аналізу та аудиту повної собівартості готової продукції виробничих підприємств. Поставленої мети можливо досягти шляхом теоретичного аналізу та практичного вирішення проблеми. Для досягнення поставленої мети було поставлено такі **завдання**:

- здійснити аналіз класифікації виробничих витрат з метою ефективного планування та обґрунтованого калькулювання собівартості продукції;

- охарактеризувати чинну нормативно-правову базу, яка регламентує порядок обліку витрат і механізми формування собівартості;
- дослідити особливості організації облікового процесу витрат і методики калькулювання собівартості продукції в умовах функціонування виробничого підприємства;
- проаналізувати структуру синтетичного та аналітичного обліку виробничих витрат і собівартості готової продукції;
- з'ясувати специфіку калькулювання собівартості продукції в контексті прийняття управлінських рішень;
- провести дослідження складу, структури та змінної динаміки витрат підприємства виробничого профілю;
- надати оцінку основним показникам рентабельності виробничого процесу та готової продукції підприємства;

виконати маржинальний аналіз витрат із виявленням потенційних шляхів їх оптимізації.

Методи дослідження. У процесі виконання дипломного дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціалізованих методів, що забезпечили глибину і всебічність аналізу проблематики. Зокрема, використовувалися діалектичний підхід до пізнання економічних явищ, методи індукції та дедукції, прийоми наукового абстрагування, системного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, аналіз за допомогою системи показників, методи оцінювання й порівняння, а також статико-економічний інструментарій.

Практичне значення отриманих результатів полягає в їхній здатності до реального впровадження в діяльність виробничих підприємств. Запропоновані підходи до обліку витрат, калькулювання, аналізу та аудиту повної собівартості можуть бути адаптовані для підприємств різних форм власності й сфер господарювання, сприяючи підвищенню ефективності управлінських рішень у практичній площині.

Стан наукової розробки. Методичною основою цього дослідження стали напрацювання як українських, так і зарубіжних науковців, присвячені питанням бухгалтерського обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах промислового сектора. Додатково були використані нормативно-правові документи, що регламентують порядок обліку та формування собівартості, відповідно до чинного законодавства. Водночас, висока динаміка розвитку виробничої сфери та її економічного середовища обумовлює необхідність подальшого дослідження зазначеної проблематики.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Роботу викладено на 80 сторінок. Список використаних джерел містить 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ СОБІВАРТОСТІ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

1.1. Економічний зміст собівартості продукції та її стратегічне значення

Основною метою діяльності виробничого підприємства є отримання прибутку та стабільний розвиток у межах обраної галузі. Водночас реалізація цих стратегічних завдань неможлива без виникнення витрат, які супроводжують будь-який виробничий або господарський процес. Раціональне управління витратами виступає одним із ключових чинників досягнення фінансової результативності, адже саме витрати значною мірою формують собівартість продукції, що, у свою чергу, впливає на її конкурентоспроможність на ринку товарів, робіт і послуг.

Роль витрат є важливою в контексті забезпечення ефективного функціонування підприємницької діяльності. Аналіз і структурування витрат сприяють оптимізації використання наявних ресурсів, що належать суб'єкту господарювання, а також забезпечують оперативне реагування на зміни у зовнішньому середовищі. Крім того, витрати формують вартісну основу виробництва, підтримують сталість виробничих процесів і впливають на якість кінцевої продукції або послуг. Відтак, витрати відіграють визначальну роль у підвищенні ефективності виробництва, збільшенні прибутку, зміцненні фінансової стабільності підприємства та реалізації його стратегічних орієнтирів.

У науковій літературі та нормативно-правових документах економічного спрямування термін «витрати» трактується неоднозначно, що свідчить про відсутність єдиної концептуальної позиції серед науковців і практиків. З метою з'ясування сутності цього поняття доцільно проаналізувати його визначення, закріплені у нормативно-правових актах України та міжнародних стандартах.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» розглядає сутність витрат як: «зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу» [1].

Схожим чином дане поняття визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», де витрати виступають як: «зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [2].

Наступна група нормативних документів також демонструє спільні підходи до трактування поняття «витрати», що пояснюється запозиченням положень Міжнародних стандартів фінансової звітності під час розробки національних стандартів і принципів бухгалтерського обліку в Україні.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» у вітчизняному нормативному полі визначає витрати звітного періоду як зменшення активів або збільшення зобов'язань, що веде до скорочення власного капіталу підприємства за умови достовірності їх оцінки [3]. Водночас, у Міжнародних стандартах фінансової звітності витрати тлумачаться як зниження економічних вигод протягом звітного періоду у формі вибуття активів або зростання зобов'язань, яке зумовлює зменшення капіталу, не пов'язане з його розподілом серед власників або учасників корпоративного капіталу [4].

На відміну від наведених бухгалтерських підходів, Податковий кодекс України пропонує фіскально орієнтоване визначення поняття витрат. Згідно з його положеннями, витратами вважається сукупність будь-яких витрат платника податку (у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах) здійснених з метою ведення господарської діяльності. Результатом таких витрат є зменшення економічних вигод через вибуття активів або зростання зобов'язань, що, як наслідок, призводить до скорочення власного капіталу [5].

Водночас, і в українському, і в міжнародному науковому дискурсі існує широкий спектр підходів до трактування економічної сутності витрат. Це

свідчить про складність і багатогранність даного поняття, а також про актуальність подальших досліджень з метою гармонізації теоретичних та прикладних підходів до його визначення. У підсумку дослідження думок науковців, сутність витрат можна систематизувати згідно таких підходів (див. рис. 1.1.).

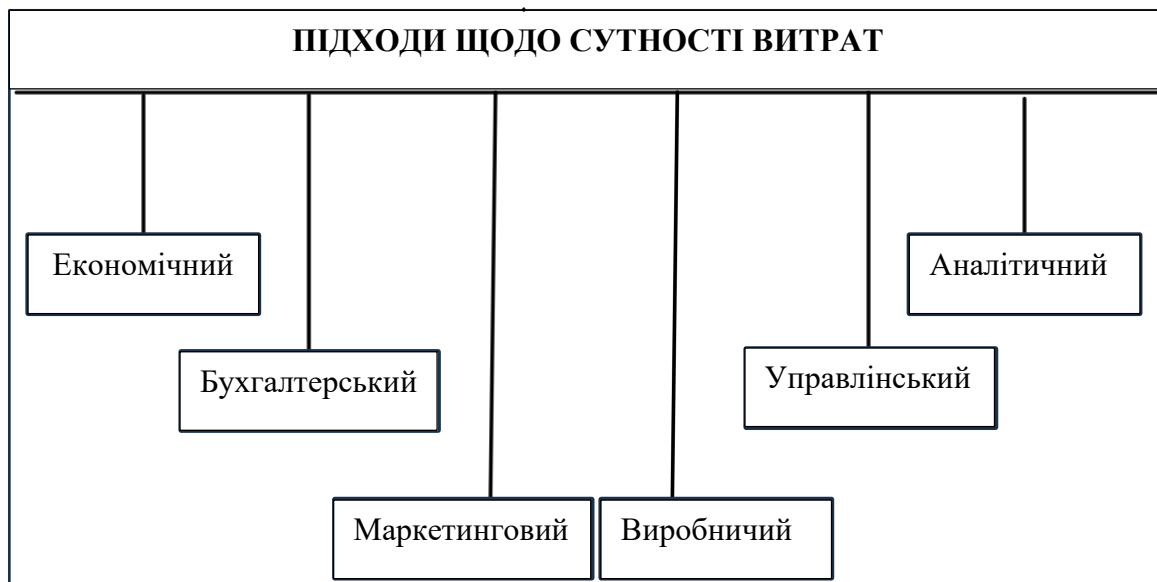

Рис. 1.1. Сутність поняття «витрати» з урахуванням різних підходів

У межах економічного підходу до розуміння сутності витрат, дослідниця І.Б. Садовська акцентує на тому, що витрати слід трактувати насамперед як витрати енергії як фізичної, так й інтелектуальної. На її думку, у практичній площині такі витрати набувають форми впорядкованого і цілеспрямованого використання обмежених ресурсів, зокрема капіталовкладень, основних і оборотних фондів, а також природних багатств [6].

На противагу економічному підходу виступає бухгалтерський, згідно з яким, за словами О.І. Кобилянської, витрати становлять ключовий компонент фінансової діяльності підприємства. Знання про механізми здійснення, обліку та розподілу витрат є необхідною умовою для формування прибутку [7]. У розвиток цієї думки В.С. Лень пропонує визначати витрати як використання активів або виникнення кредиторської заборгованості, що зумовлене основною діяльністю суб'єкта господарювання [8]. Отже, обидва автори погоджуються, що витрати

слід розглядати не лише як засіб формування прибутку, а й як об'єкт бухгалтерського аналізу та контролю.

Прихильники аналітичного підходу до сутності витрат, зокрема А.А. Турило та А.М. Турило, підкреслюють, що витрати необхідно інтерпретувати як вартісне відображення обсягу використаних ресурсів, котрі застосовуються задля досягнення конкретної мети [9].

У межах управлінського підходу Ю.А. Верига розглядає витрати як одну з базових категорій у системі управлінського обліку та інструмент оцінювання ефективності діяльності підприємства [10]. Для здійснення якісного управління менеджери потребують не просто даних про витрати, а розгорнутої інформації про їх розподіл за об'єктами: продуктами, партіями, послугами тощо.

З аналогічної управлінської позиції до питання витрат підходять зарубіжні вчені Дон Р. Хенсен, Небіл С. Еліас та Девід У. Сенков. Вони трактують витрати як відмову від грошових коштів чи їх еквівалентів в обмін на товари, роботи або послуги, що мають потенціал принести підприємству економічну вигоду у теперішньому або майбутньому [11]. Усі зазначені дослідники визнають витрати необхідною складовою процесу отримання прибутку. У межах маркетингового підходу, якого дотримується Ф. Котлер, витрати розглядаються як інструмент ціноутворення підприємства. Науковець зазначає, що ринковий попит обмежує максимальний рівень ціни, тоді як її мінімальне значення обумовлене саме витратами [12].

Представники виробничого підходу вбачають у витратах ключовий чинник, що формує процес створення готової продукції. Цей підхід дозволяє зосередити увагу на тих етапах виробництва, які істотно впливають на загальну ефективність діяльності підприємства. У цьому контексті зарубіжні вчені К. Макконелл та Р. Кемпбелл визначають витрати як грошове вираження сукупності поточних витрат на трудові, матеріальні, фінансові та інші ресурси, необхідні для виготовлення продукції [13]. Серед вітчизняних науковців найбільш повне визначення цього підходу пропонує Ф.Ф. Бутинець, який описує витрати як ресурси або кошти, що витрачаються на товари, роботи чи послуги.

Він підкреслює значущість виробничого підходу, наголошуючи на тому, що саме витрати на виробництво впливають на якість, ціну продукції та стабільність підприємницької діяльності [14]. М.І. Скрипник розглядає витрати як споживання тих ресурсів, що відповідають доходам звітного періоду. Вчений підкреслює необхідність співставлення витрат і доходів у рамках одного облікового періоду для коректного визначення прибутковості діяльності суб'єкта господарювання [15].

Таблиця 1.1 наочно ілюструє сутність витрат, узагальнюючи положення нормативно-правових актів та концептуальні підходи, представлені в наукових дослідженнях.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення сутності витрат

Підхід	Автор	Сутність витрат
Економічний	Садовська І.Б.	Витрати тлумачаться як витрати енергії, зокрема розумової й фізичної, які у практичному вимірі проявляються у раціональному використанні обмежених ресурсів [6].
Бухгалтерський	Кобилянська О.І.	Витрати розглядаються як ключова складова фінансової діяльності, яка вимагає чіткого обліку та контролю для досягнення прибутку [7].
Бухгалтерський	Лень В.С.	Витрати — це зменшення активів або виникнення зобов'язань у процесі основної діяльності суб'єкта господарювання [8].
Аналітичний	Турило А.А., Турило А.М.	Представляють собою вартісну оцінку спожитих ресурсів, необхідних для досягнення визначених цілей у межах господарської діяльності [9].
Управлінський	Верига Ю.А.	Витрати виступають індикатором для оцінювання ефективності діяльності підприємства й основним об'єктом управлінського обліку [10].
Управлінський	Хенсен Д.Р., Еліас Н.С., Сенков Д.В.	Витрати трактуються як цінова "плата" у вигляді коштів або їх еквівалентів за ресурси, які мають забезпечити вигоду для підприємства [11].
Маркетинговий	Котлер Ф.	Витрати розглядаються як нижня межа ціни, формуючи основу цінової політики, де попит визначає верхню межу, а витрати — мінімально допустиму [12].
Виробничий	Макконнел К., Кемпбелл Р.	Витрати інтерпретуються як грошове відображення затрат на ресурси, що необхідні для створення продукції, включаючи трудові, матеріальні та фінансові компоненти [13].
Виробничий	Бутинець Ф.Ф.	Витратами є спожиті ресурси або кошти, необхідні для придбання товарів, виконання робіт чи надання послуг, що впливають на якість і ціну продукції [14].

Бухгалтерський	Скрипник М.І.	Визначає витрати як ті ресурси, що повинні бути співвіднесені з доходами одного й того ж облікового періоду задля коректного розрахунку прибутку [15].
----------------	---------------	--

У результаті проведеного дослідження можна запропонувати таке трактування поняття витрат: це грошовий еквівалент спожитих матеріальних, інтелектуальних і трудових ресурсів, спрямованих на досягнення певної мети або отримання доходу. Узагальнюючи наукові підходи та позиції фахівців щодо природи витрат, доцільно зазначити, що витрати виступають фундаментальним елементом підприємницької діяльності, без якого процес формування доходу є неможливим.

Переважна більшість дослідників вважає, що найбільш значущими для промислових підприємств є виробничі витрати, оскільки саме вони становлять основу виробничо-господарської діяльності. Ці витрати мають визначальне значення для обчислення собівартості виготовленої продукції. Однак чинні національні та міжнародні нормативно-правові акти не містять чіткого формулювання поняття «виробничі витрати», натомість визначають загальні принципи для їх розуміння та застосування.

Так, законодавчі документи у сфері бухгалтерського обліку регламентують загальні засади ведення обліку виробничих витрат, забезпечуючи їх коректне відображення у фінансовій звітності підприємства. Водночас Податковий кодекс окреслює вимоги щодо віднесення певних витрат до категорії виробничих із метою точного розрахунку податкових зобов'язань. Таким чином, нормативно-правова база не надає однозначного визначення поняття, але встановлює стандартизовані положення, які сприяють їх ефективному обліку в межах підприємств.

У зв'язку з цим перед економічною наукою постає завдання формулювання науково обґрунтованого визначення виробничих витрат, що відповідатиме актуальним умовам господарювання та чинним законодавчим вимогам. Я вважаю, серед вітчизняних економічних джерел найбільш узагальнюючим та точним є визначення, запропоноване Ф.Ф. Бутинцем, який

розглядає виробничі витрати як «грошовий вираз величини ресурсів, використаних у процесі виробництва, які можна прямо віднести до певного виду продукції» [14].

З метою глибшого аналізу доцільно звернутися до поглядів зарубіжних економістів, які у своїх працях представляють дещо інші підходи до трактування виробничих витрат. Так, у міжнародній економічній літературі витрати виробництва аналізуються з позицій бухгалтерської та економічної теорій. Бухгалтерський підхід трактує виробничі витрати як грошові витрати на придбання ресурсів, які не належать підприємству. У свою чергу, згідно з економічною теорією, виробничі витрати охоплюють повну вартість усіх задіяних ресурсів, як закуплених, так і залучених з інших підрозділів підприємства. Виходячи з таких підходів, Ч.Т. Хорнгрен і Дж. Форстер формують визначення виробничих витрат як: «спожиті ресурси або кошти, які необхідно витратити на товари й послуги з метою виготовлення продукції» [16].

Існує широкий спектр поглядів та наукових підходів до розуміння сутності виробничих витрат. Узагальнивши проведене дослідження, можна запропонувати власне визначення: виробничі витрати – це вартісна оцінка використаних матеріальних та трудових ресурсів для створення конкретного виду готової продукції. Раціональне управління цими витратами стає важливою складовою конкурентних переваг підприємства, сприяючи досягненню успіху та зміцненню його ринкових позицій.

Сучасні вітчизняні виробники змушені діяти в умовах посиленої глобальної конкуренції та внутрішньої економічної нестабільності. Водночас сучасна економіка характеризується обмеженістю ресурсів при зростаючих потребах, що вимагає підвищення ефективності їх використання. У таких умовах суб'єкти господарювання мають здійснювати детальний аналіз чинників, які визначають їхню економічну ефективність. Одним з ключових факторів, що істотно впливає на фінансові результати підприємства, залишаються витрати.

Паралельно з аналізом поняття «витрати», науковці також приділяють увагу термінологічній природі категорії «собівартість», висуваючи різноманітні

інтерпретації щодо її етимології та економічного змісту. У цьому контексті доречно звернутися до поглядів окремих вітчизняних дослідників, які висвітлюють дане поняття з теоретичних і практичних позицій.

Зокрема, українські економісти, з-поміж яких можна виокремити Лабунську С. В. та Безкоровайну Л. В., трактують собівартість як багатогранну економічну категорію [41]. Її вони розглядають у контексті визначення функціонального призначення, ролі та етапів формування в межах господарської діяльності підприємства. У відповідності до запропонованого підходу, собівартість уособлює собою вартісне вираження сукупності ресурсів, що були залучені у виробничий процес задля реалізації операційної діяльності підприємства та досягнення запланованих економічних результатів.

Іншої інтерпретації поняття собівартості дотримується Лишиленко О. В., який розглядає її як сукупність вартостей використаних у виробництві ресурсів, що безпосередньо зменшують дохід, отриманий від реалізації продукції, а відтак – і розмір власного капіталу підприємства [42]. У центрі його уваги перебуває взаємозв'язок між собівартістю продукції та відпускними цінами, що підкреслює важливість точного співвідношення витрат і доходів для забезпечення стабільного функціонування підприємства.

Нападовська Л. В. акцентує на необхідності регулювання собівартості через вартість виробництва, порівнюючи цей процес із вибором одного з лез ножиць для розрізання паперу, тим самим демонструючи складність управлінських рішень у сфері витрат [43]. У свою чергу, Плаксієнко В. Я. пропонує двоаспектний підхід до розуміння собівартості: з одного боку, як витрати на придбання засобів виробництва, а з іншого – як витрати, пов'язані з їх фактичним використанням у виробничому процесі [44]. Пушкар М. С. пояснює розбіжності у визначеннях цього поняття двома ключовими причинами – різною класифікацією залежно від цілей аналізу та застосування різних методичних підходів до обчислення собівартості [45].

Особливу увагу приділяє співвідношенню між бухгалтерським та економічним трактуванням собівартості Сук Л. К., підкреслюючи, що ці підходи

відрізняються за принципами формування інформації для користувачів [46]. У той час як економісти наголошують на ролі витрат у досягненні стратегічних цілей підприємства, бухгалтерські фахівці зосереджуються на їх співвідношенні з доходами і на необхідності точного обліку. У цьому контексті собівартість у кваліфікаційній роботі розглядається як узагальнене грошове вираження витрат на ресурси, спрямоване на забезпечення подальшого доходу. Такий підхід акцентує на зв'язку між витратами, ціноутворенням та обліковими принципами, що визначають фінансову стратегію підприємства (рис. 1.2).

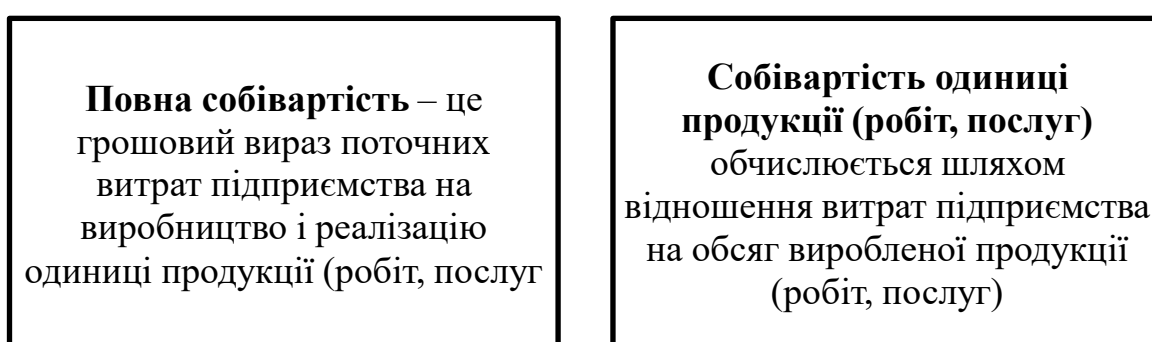

Рис. 1.2. Наочне відображення сутності «повної собівартості» продукції

Собівартість є однією з ключових економічних категорій, яка визначає якість управління підприємством загалом. Її вплив поширюється на різні сфери господарювання, включаючи фінансові результати, політику ціноутворення, технологічний рівень та організацію виробництва. Через механізми обліку та аналізу собівартості забезпечується можливість зіставлення витрат із отриманими результатами, що дозволяє оцінити ефективність управлінських рішень.

Аналіз літературних та нормативно-правових джерел засвідчує розмаїття підходів до визначення сутності собівартості, що свідчить про багатогранність цього поняття. Відповідно, у межах запропонованого узагальнення, собівартість трактується як сукупність усіх витрат на виробництво, що мають грошове вираження і підлягають обліку з метою досягнення економічної результативності. Вона відіграє центральну роль у забезпеченні

конкурентоспроможності підприємства та формуванні прибутковості його діяльності.

Собівартість підприємства має уніфікований характер як щодо своїх структурних елементів, так і щодо їх значущості. Упровадження науково обґрунтованої класифікації собівартості є визначальним фактором для розширення уявлень про неї. Така класифікація дає змогу систематизувати та узагальнити дані про складові витрат, що, у свою чергу, сприяє глибшому аналізу та виявленню факторів, які впливають на виробничу ефективність і фінансові результати підприємства.

Таким чином, витрати та собівартість є органічною частиною фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта підприємництва. Вони необхідні як на етапі виробництва, так і під час реалізації продукції, сприяючи досягненню стратегічних цілей підприємства. Витрати та собівартість мають безпосередній вплив на прибутковість і фінансовий стан компанії, тому їх ефективне управління є запорукою успішного функціонування та сталого розвитку у промисловій сфері.

1.2. Класифікація витрат і собівартості продукції з метою їх обліку, аналізу та аудиту

В умовах сучасної економіки досягнення провідних позицій на ринку вимагає постійного й всебічного розвитку підприємницької діяльності. Кожне промислове підприємство прагне досягти максимальної рентабельності при мінімальних витратах. Результативне управління витратами та їх раціональний розподіл є важливими чинниками формування конкурентних переваг і забезпечення стабільного розвитку бізнесу. Оскільки виробничі витрати займають значну частину в загальній структурі витрат, їх ефективне управління має критичне значення для економічної стійкості підприємства. Через широту

ресурсів, що використовуються у виробничому процесі, виникає необхідність у чіткій їх класифікації.

Класифікація витрат передбачає поділ їх на групи за певними спільними характеристиками та логічними зв'язками між об'єктами. Чим більше критеріїв класифікації використовується, тим глибше можна пізнати природу витрат та точніше їх аналізувати [17].

Класифікація витрат є невід'ємним елементом формування достовірної собівартості продукції. Вона також дає змогу управлінському персоналу оцінити вплив кожного виду витрат на загальну собівартість виробництва та ухвалити обґрунтовані рішення щодо оптимізації чи контролю виробничих процесів.

В українській і зарубіжній економічній літературі представлений широкий спектр ознак класифікації витрат. Проте для забезпечення системного підходу в обліку витрат у межах бухгалтерського обліку, національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» передбачає власну класифікаційну систему. Ця система запроваджує уніфіковані вимоги та правила для підприємств, що займаються виробничою діяльністю.

У межах цієї класифікації витрати групуються за економічними елементами та за статтями калькуляції собівартості. Класифікація за економічними елементами дозволяє визначити, які ресурси були використані для виготовлення продукції.

Економічні елементи — це однорідні за економічною сутністю групи витрат, виражені у вартісному вимірі. Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», виробничі витрати розподіляються на такі елементи: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні витрати [3].

Матеріальні витрати включають витрати на сировину, матеріали та інші речовинні ресурси, що використовуються у виробництві. Наступні дві категорії пов'язані з людським ресурсом: витрати на оплату праці охоплюють зарплату виробничого персоналу, включаючи премії, відпустки та інші винагороди, а витрати на соціальні заходи — це витрати на соціальне страхування, пенсійне

забезпечення, медичне обслуговування. Амортизаційні витрати дозволяють оцінити знос виробничих засобів та їх майбутню придатність до експлуатації.

НП(С)БО 16 також пропонує класифікацію за статтями калькуляції, яка передбачає поділ витрат на прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші прямі витрати та розподілені загальновиробничі витрати. Такі витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретного виду продукції. Прямі витрати на оплату праці охоплюють грошові виплати працівникам, які безпосередньо залучені до процесу виробництва. До складу прямих матеріальних витрат входить вартість матеріалів, використаних для створення продукції. Розподілені загальновиробничі витрати – це витрати, які не можна прямо пов'язати з конкретним продуктом, тому вони розподіляються пропорційно визначеній базі. Інші витрати включають усі витрати, пов'язані з виробництвом, які не підпадають під вищезгадані категорії [3].

Рисунок 1.3 чітко відображає схему класифікації витрат підприємства відповідно до чинного законодавства.

Рис. 1.3. Класифікація витрат виробництва

Запропонована класифікація витрат сприяє впорядкованому та достовірному відображенню інформації у фінансовій звітності. Проте для детальнішого аналізу економісти-науковці розробили низку додаткових ознак групування витрат. Розширення підходів до класифікації дозволяє обирати той варіант, який найкраще відповідає специфіці дослідження певного аспекту виробничої діяльності або галузі.

Зокрема, Цал-Цалко Ю. С. визначає найбільш обґрунтовані ознаки класифікації витрат, серед яких варто виділити поділ за видами витрат, місцями виникнення (центрами відповідальності), способами перенесення вартості на продукцію, часовими періодами, залежністю від обсягу виробництва, а також за роллю у виробничому процесі [18]. Кожен із вказаних підходів має важливе значення, оскільки впливає на обчислення собівартості продукції або послуг, а також на підсумковий фінансовий результат підприємства. Оскільки виробництво поділяється на структурні підрозділи зі специфічними функціями, витрати розподіляються між ними відповідно до їх участі у виготовленні продукції. Наприклад, до виробничих витрат включаються загальні витрати, пов'язані з діяльністю різних цехів – вартість сировини, матеріалів, заробітна плата працівників, амортизація та інші витрати. Якщо певний цех виготовляє конкретний вид продукції, то витрати, пов'язані з його роботою, включаються до собівартості саме цієї продукції. У разі поетапного виробництва, витрати, що виникають на кожній стадії, закріплюються за відповідною дільницею або технологічним переділом. Такий розподіл дає змогу керівництву оцінити ефективність діяльності кожного підрозділу, визначити можливості підвищення прибутковості та вплив кожного елемента на загальний результат.

У процесі розвитку бізнесу важливими стають планування й контроль витрат. Це дозволяє керівникам здійснювати поглиблений аналіз, оцінювати альтернативи, приймати рішення щодо розширення або скорочення певних напрямків діяльності. Саме тому використовується класифікація витрат на прямі та непрямі. Прямі витрати включають витрати на сировину, оплату праці робітників, використання обладнання та інструментів, які можна безпосередньо

віднести до виготовлення конкретного продукту. Це дає змогу точно визначити собівартість продукції та спрогнозувати очікуваний прибуток. У свою чергу, непрямі витрати охоплюють витрати, які неможливо прямо пов'язати з окремим видом продукції, тому вони розподіляються опосередковано. До них належать витрати на комунальні послуги, оренду виробничих приміщень, оплату праці адміністративного персоналу тощо.

Не менш важливою є класифікація витрат за календарними періодами, яка застосовується у плануванні та контролі. Вона дозволяє виявляти відхилення у витратах за певний проміжок часу. Залежно від цієї ознаки, витрати поділяються на короткострокові (поточні), довгострокові та одноразові. Поточні витрати виникають у межах звичайного операційного циклу, мають регулярний характер і не чинять значного довготривалого впливу на фінансові показники. Довгострокові витрати пов'язані зі стратегічним розвитком, зокрема, інвестиціями в оновлення виробництва або придбанням основних засобів, які підлягають амортизації. Одноразові витрати формуються в результаті конкретних подій і можуть бути як коротко-, так і довгостроковими. Вони включають витрати на організацію проєктів, акцій, рекламних кампаній або розширення діяльності.

Залежно від впливу обсягу виробництва на рівень витрат, розрізняють змінні та постійні витрати. Такий поділ дозволяє підприємствам краще планувати використання ресурсів і уникати дефіциту або надлишку. Змінні витрати змінюються разом із масштабом виробництва, тоді як постійні залишаються стабільними незалежно від кількості виготовленої продукції. Це дозволяє гнучко реагувати на зміни в обсягах виробництва та формувати обґрунтовану стратегію витрат.

Класифікація витрат відповідно до їх ролі у виробничому процесі передбачає поділ на основні та накладні. Основні витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом і формують базову частину собівартості. Проте для функціонування підприємства необхідні й накладні витрати, які забезпечують супровід та підтримку виробничої діяльності. До них належать адміністративні,

збутові та фінансові витрати, що сприяють реалізації продукції та організації безперервного виробничого циклу.

Крім зазначених класифікацій, існують й інші підходи до поділу витрат, які враховують специфіку окремих видів обліку. Вибір класифікаційного підходу значною мірою впливає на досягнення стратегічних цілей підприємства, ухвалення раціональних управлінських рішень та формування кінцевого фінансового результату. У таблиці 1.2. можна чітко побачити узагальнену класифікацію витрат.

Таблиця 1.2.

Узагальнена класифікація витрат

№	Ознаки класифікації	Види витрат (групи)
1	За видами витрат	за економічними елементами за статтями калькуляції
2	За центрами відповідальності (місцями виникнення витрат)	витрати виробництва витрати цеху, дільниці витрати технологічного переділу
3	За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	змінні постійні
4	За календарними періодами	поточні довгострокові одноразові
5	За способами перенесення вартості на продукцію	прямі непрямі
6	За кількістю випущеної продукції	сукупні витрати на одиницю продукції
7	За відношенням до виробничого процесу	основні накладні
8	За видами діяльності	витрати операційної діяльності витрати фінансової діяльності витрати інвестиційної діяльності
9	За видами виробництва	витрати основного виробництва витрати допоміжного виробництва витрати обслуговуючих виробництв
10	За фазами кругообігу засобів	заготівельні виробничі збутові
11	Згідно з роллю у процесі виробництва	виробничі невиробничі
12	За охопленням нормуванням	нормовані позанормовані

Класифікація собівартості є важливим інструментом для аналітики, планування та контролю витрат підприємства. Вона дозволяє структуровано представити витрати за різними критеріями, що сприяє ефективному управлінню ресурсами та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. На рисунку 1.4 відображено класифікацію собівартості для наочного розуміння.

За місцем виникнення витрат
Цехова собівартість – витрати, понесені на рівні окремого виробничого підрозділу (цеху). Заводська (виробнича) собівартість – включає цехову собівартість плюс загальнозаводські витрати. Повна (комерційна) собівартість – включає виробничу собівартість та витрати на збут (упаковка, транспортування, реклама).
За видом продукції
•Собівартість основного виробництва – пов’язана з виготовленням основного виду продукції. Собівартість допоміжного виробництва – витрати на обслуговування основного виробництва (ремонтний цех, енергозабезпечення). Собівартість побічної продукції – облік витрат на продукцію, яка є побічним результатом основного виробництва.
За повнотою включення витрат
Фактична собівартість – враховує всі реально понесені витрати. Планова собівартість – розраховується на основі нормативів і бюджетів. Нормативна собівартість – базується на діючих технологічних і ресурсних нормах.
За етапами обліку і калькуляції
Попередільна собівартість – використовується на підприємствах з послідовною обробкою продукції, де витрати накопичуються по переділах (етапах). Позамовна собівартість – використовується при виготовленні продукції за індивідуальними замовленнями.
За джерелами фінансування
Собівартість за рахунок власних коштів – покривається підприємством самостійно. Собівартість за рахунок бюджету – фінансується з державних або місцевих бюджетів (актуально для державних підприємств і установ)

Рис. 1.4. Класифікація собівартості підприємства

Собівартість продукції класифікується за кількома ознаками, кожна з яких розкриває певний аспект формування витрат у виробничому процесі. Така багаторівнева класифікація дозволяє підприємству більш точно аналізувати структуру витрат, забезпечує ефективне планування та контроль за витратами, а також сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Першим критерієм є місце виникнення витрат. За цією ознакою виділяють три основні види собівартості. Цехова собівартість охоплює витрати, які безпосередньо понесені на рівні окремого виробничого підрозділу — цеху. До неї включаються лише ті витрати, що пов'язані з діяльністю конкретного підрозділу. Заводська або виробнича собівартість є ширшою за обсягом і включає цехову собівартість, а також загальнозаводські витрати, що забезпечують функціонування підприємства в цілому. Повна або комерційна собівартість охоплює всю виробничу собівартість разом із витратами на збут готової продукції, такими як витрати на упаковку, транспортування, зберігання, рекламу тощо. Таким чином, повна собівартість є найповнішим показником загальних витрат, понесених підприємством при створенні та реалізації продукції.

Другою ознакою класифікації є вид продукції, на яку припадають витрати. У цьому контексті виокремлюють собівартість основного, допоміжного та побічного виробництва. Собівартість основного виробництва пов'язана безпосередньо з виготовленням основного виду продукції, що є основною метою діяльності підприємства. Собівартість допоміжного виробництва включає витрати на обслуговування основного виробництва, наприклад, витрати ремонтного цеху, енергозабезпечення або транспортних підрозділів. Собівартість побічної продукції стосується обліку витрат на виготовлення продукції, яка є супутнім результатом основного виробництва. Це можуть бути, наприклад, відходи, які мають господарську цінність, або вторинні продукти, що реалізуються окремо.

Третьою ознакою є повнота включення витрат. За цим критерієм розрізняють фактичну, планову та нормативну собівартість. Фактична

собівартість враховує всі реально понесені витрати на виробництво продукції за певний період, на основі первинних документів. Вона відображає реальний стан витрат і слугує базою для аналізу ефективності використання ресурсів. Планова собівартість розраховується заздалегідь на основі встановлених нормативів, кошторисів і бюджетів. Вона виконує функцію орієнтиру для планування та контролю. Нормативна собівартість базується на чинних технологічних і ресурсних нормативах, які визначають раціональний рівень витрат за умови ефективного ведення виробництва. Відхилення фактичної собівартості від нормативної дозволяє ідентифікувати неефективні витрати та вживати відповідних управлінських заходів.

Наступним критерієм є етапи обліку і калькулювання витрат. У цьому випадку виділяють попередільну та позамовну собівартість. Попередільна собівартість застосовується на підприємствах, де виробничий процес поділений на послідовні стадії (переділи), в яких поступово накопичуються витрати. Це характерно для безперервного виробництва або для галузей із стандартизованим технологічним процесом. Позамовна собівартість використовується на підприємствах, які виготовляють продукцію за індивідуальними замовленнями. У такому випадку витрати обліковуються окремо для кожного замовлення або партії продукції.

Останньою ознакою класифікації є джерела фінансування витрат. Собівартість може формуватися за рахунок власних коштів підприємства, коли всі витрати покриваються самостійно, без залучення зовнішнього фінансування. Це найбільш характерно для приватних і комерційних підприємств. Іншим варіантом є фінансування собівартості за рахунок бюджету. У такому випадку витрати покриваються за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, що є типовим для державних підприємств, бюджетних установ або організацій соціального спрямування.

Отже, класифікація виробничих витрат та собівартості є невід'ємною складовою ефективного фінансового управління підприємством. Вона дозволяє впорядковувати й деталізувати витрати, пов'язані з процесом виготовлення

готової продукції та визначенням її собівартості. Оскільки собівартість безпосередньо впливає на рівень прибутковості підприємства, вона відіграє ключову роль у формуванні цінової політики та забезпеченні конкурентоспроможності на ринку. Саме тому управлінці приділяють значну увагу оптимізації витрат і зниженню собівартості, що, у свою чергу, сприяє встановленню привабливих цінових пропозицій та досягненню високих фінансових результатів.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту витрат і формування собівартості продукції

Облік виробничих витрат на сучасних підприємствах вимагає дотримання уніфікованих правових норм, які постійно адаптуються до змін у політичному, економічному та соціальному середовищі. Для належної організації облікового процесу держава встановлює систему нормативно-правових документів, що відіграють ключову роль у забезпеченні правильного, прозорого ведення обліку витрат і формування достовірної собівартості продукції. Це, у свою чергу, сприяє запобіганню конфліктним ситуаціям із державними органами влади або діловими партнерами.

На сьогодні існує значна кількість нормативно-правових актів, що регламентують ведення фінансово-господарської діяльності підприємств. Серед основних документів, що регулюють облік виробничих витрат, варто виокремити Господарський кодекс України [18], Податковий кодекс України [5], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], а також низку національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема: НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], НП(С)БО 7 «Основні засоби» [19], НП(С)БО 9 «Запаси» [20], НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [38], НП(С)БО 15 «Доходи» [37], НП(С)БО 16 «Витрати» [3], НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» [39], НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [40]. Також

важливу роль відіграють Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), План рахунків бухгалтерського обліку, Наказ про облікову політику підприємства та численні інструктивні й методичні матеріали, розроблені для практичного ведення бухгалтерського обліку.

Зазначені документи затверджуються на різних рівнях регулювання. В національній практиці виділяють п'ять основних рівнів державного регулювання. Для наочного відображення подано рис. 1.5.

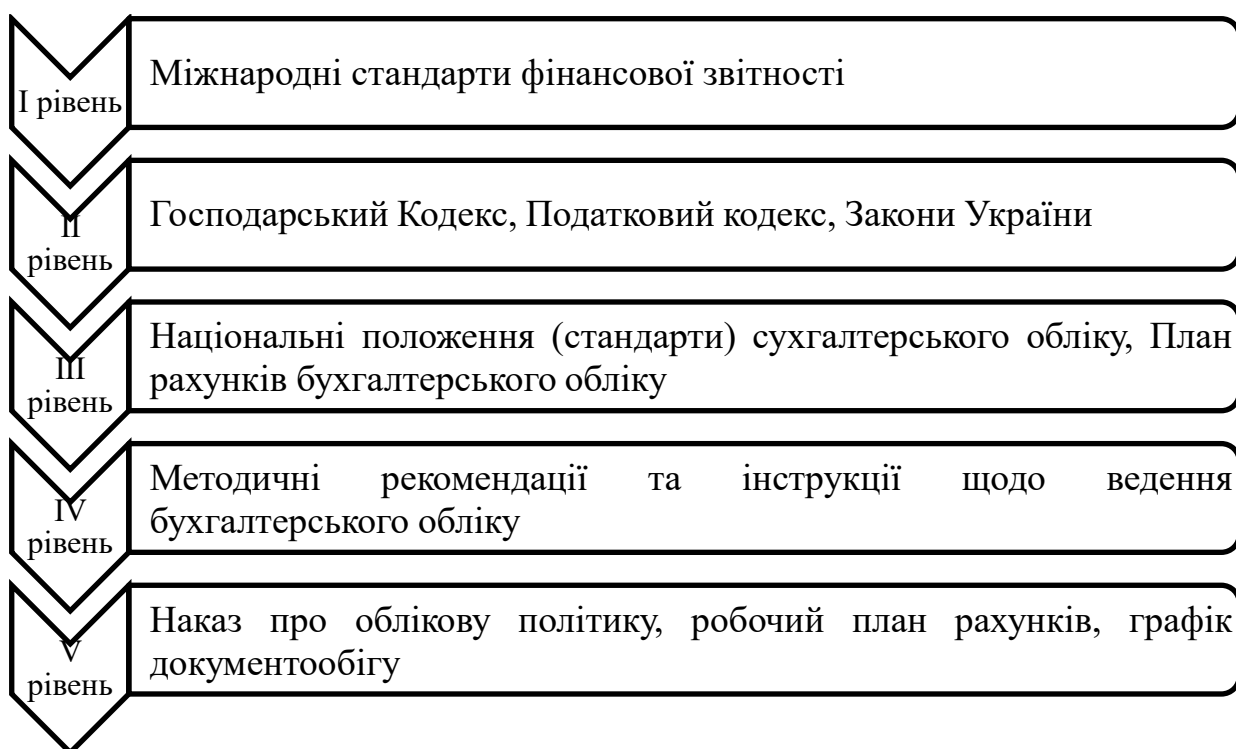

Рис. 1.5. Рівні нормативно-правового обліку витрат та калькулювання собівартості

На першому рівні державного регулювання знаходяться міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, включаючи регулювання обліку виробничих витрат. Ці стандарти застосовуються в більшості країн з ринковою економікою та часто слугують основою для розробки національних нормативних документів. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) визначають загальні принципи класифікації витрат та методів калькулювання собівартості продукції. Їх застосування підвищує прозорість фінансової звітності та привабливість українських підприємств для іноземних інвесторів, що сприяє інтеграції національного бізнесу в міжнародне економічне середовище.

Другий рівень становить національне законодавство. До нього належать Господарський кодекс, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та інші нормативно-правові акти. Вони забезпечують правову основу для ведення обліку, проте не містять детальних інструкцій щодо організації обліку витрат. Наприклад, Господарський кодекс передбачає обов'язковість ведення бухгалтерського обліку, формування первинної документації та подання фінансової звітності суб'єктами господарювання.

Відповідно до Податкового кодексу (п. 44.1 ст. 44), платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників для цілей оподаткування на підставі первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку. Це сприяє прозорості та законності розрахунку податкових зобов'язань. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» регламентує основні правила віднесення витрат до виробничих, встановлює принципи їх обліку та забезпечує достовірність фінансової звітності.

Третій рівень відображає ведення обліку згідно Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Зокрема: НП(С)БО 1 визначає загальні вимоги до фінансової звітності, включаючи правила визнання, оцінки та реєстрації виробничих витрат [1]. НП(С)БО 16 «Витрати» – ключовий стандарт, що містить класифікацію витрат та вимоги до їх визнання в обліку [3]. НП(С)БО 15 «Доходи» визначає умови визнання витрат у зв'язку з визнанням доходів [37]. НП(С)БО 7 «Основні засоби» регламентує порядок амортизації засобів виробництва та їх включення до собівартості продукції [19]. НП(С)БО 9 «Запаси» встановлює порядок оцінки, списання та включення матеріальних запасів до складу витрат виробництва [20].

Четвертий рівень складають Методичні рекомендації та інструкції, затверджені Міністерством фінансів України, які допомагають деталізувати процес організації бухгалтерського обліку. Зокрема, Методичні рекомендації №373 визначають основні методи калькулювання собівартості продукції [22]. Позамовний метод використовується для індивідуального виготовлення

продукції, коли витрати обліковуються за кожним замовленням. Передільний метод застосовується у разі безперервного виробництва та наявності спільних витрат, які розподіляються між видами продукції. Процесний метод ефективний при багатостадійному виробництві, облік ведеться за етапами технологічного процесу. Нормативний метод базується на встановлених нормах витрат, що можуть коригуватися з урахуванням відхилень. Незважаючи на рекомендаційний характер, ці документи забезпечують практичну основу для побудови ефективної системи обліку витрат, адаптованої до специфіки конкретного підприємства.

П'ятий рівень базується на рівні підприємства, основною складовою якого є Наказ про облікову політику підприємства. Він визначає облікові принципи, методи та процедури, включно з амортизацією, списанням матеріалів, розподілом накладних витрат тощо. Крім того, наказ закріплює відповідальних осіб за здійснення кожного етапу облікового процесу.

Важливою складовою системи обліку є документообіг первинної документації. Належне оформлення та своєчасна подача первинних документів забезпечують коректність обліку та фінансової звітності, а також допомагають уникнути порушень та фінансових санкцій з боку контролюючих органів.

У таблиці 1.3 наведено узагальнену характеристику нормативно-правових актів, що регулюють питання обліку витрат.

Таблиця 1.3

Узагальнена характеристика нормативно-правових актів з регулювання обліку витрат

Назва документа	Характеристика нормативно-правового акту
Господарський кодекс України [18]	Встановлює правові засади ведення господарської діяльності та регулює обов'язок суб'єктів господарювання здійснювати облік витрат і подавати фінансову звітність.
Податковий кодекс України [5]	Регламентує порядок ведення обліку доходів і витрат для цілей оподаткування, забезпечуючи прозорість та достовірність нарахування податків.

Продовження таблиці 1.3

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]	Визначає основи організації та ведення бухгалтерського обліку, включаючи вимоги до обліку виробничих витрат та формування фінансової звітності.
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1]	Установлює принципи складання фінансової звітності та загальні правила визнання й відображення елементів витрат у бухгалтерському обліку.
НП(С)БО 7 «Основні засоби» [19]	Регламентує правила обліку основних засобів і порядок відображення їх вартості у собівартості продукції шляхом нарахування амортизації.
НП(С)БО 9 «Запаси» [20]	Визначає методи оцінки та списання запасів на витрати виробництва, а також порядок їх відображення у фінансовій звітності.
НП(С)БО 16 «Витрати» [3]	Описує механізми визнання, групування та розкриття інформації про витрати підприємства у фінансовій звітності, включаючи собівартість продукції.
НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» [39]	Визначає принципи обліку податкових зобов'язань та активів, пов'язаних з податком на прибуток, і порядок їх відображення у фінансовій звітності.
НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [40]	Регулює порядок обліку витрат на оплату праці працівників та розкриття цієї інформації у фінансовій звітності.
МСФЗ та МСБО [4]	Встановлюють міжнародні правила та принципи обліку, зокрема щодо класифікації виробничих витрат і методів калькулювання собівартості, що сприяє уніфікації обліку та привабливості для інвесторів.
План рахунків бухгалтерського обліку [21]	Є основою для ведення бухгалтерського обліку підприємствами всіх форм власності, передбачає використання спеціальних рахунків для обліку виробничих витрат та формування собівартості.
Методичні рекомендації та інструкції [22]	Служать допоміжними документами для практичного застосування норм законодавства та стандартів при організації обліку витрат і калькулюванні собівартості.
Наказ про облікову політику	Визначає внутрішні правила і методики обліку витрат на підприємстві, у тому числі порядок їх списання, розподілу та формування собівартості продукції.

Отже, кожен із нормативно-правових актів відіграє важливу роль у забезпеченні належного ведення обліку виробничих витрат та формування собівартості продукції, робіт і послуг. Законодавчі акти, постанови, інструкції та методичні рекомендації встановлюють чіткі правила, вимоги та процедури, яких підприємства повинні дотримуватися у процесі обліку. Це сприяє забезпеченню системності, достовірності та відповідності облікових даних чинним стандартам. Загальноприйняті принципи, методи та підходи, закріплені у відповідних

нормативних документах, формують єдину систему бухгалтерського обліку витрат. Вони уможливають повне й об'єктивне відображення господарських операцій, що впливають на собівартість продукції, і слугують підґрунтям для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ДИКАНЬКАМЛИН»

2.1. Організація обліку витрат та собівартості продукції харчової промисловості

Ефективне управління витратами є одним із ключових чинників успішного функціонування підприємницької діяльності в сучасних умовах. У сфері економіки фінансовими аналітиками та галузевими експертами напрацьовано широкий спектр підходів до контролю виробничих витрат, які враховують як специфіку окремих видів господарської діяльності, так і вимоги чинного національного законодавства. Раціонально обрана система управління витратами сприяє недопущенню необґрунтованих витрат і забезпечує раціональне використання наявних ресурсів. У підсумку це дозволяє знизити собівартість продукції та підвищити рівень маржинального доходу.

Отже, належна організація обліку виробничих витрат є основою для побудови ефективної системи калькулювання собівартості, що, у свою чергу, суттєво впливає на загальний фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання.

Дослідження особливостей обліку витрат, аналізу та аудиту калькулювання повної собівартості продукції проведено на базі виробничого підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю «ДиканькаМлин».

Досліджуване підприємство ТОВ «ДиканькаМлин» зареєстровано у єдиному державному реєстрі 24 липня 2012 року з податковим номером ЄДРПОУ 38029555. Станом на березень 2025 року статутний капітал підприємства становить 5 000 000 грн. Засновниками товариства є Мартиненко

Євгеній Іванович та Ленець Володимир Григорович, частки яких є пропорційними та дорівнюють 50% кожного із засновників.

Основною діяльністю підприємства є виготовлення борошняної продукції різних видів та зерновідходів. Також підприємство надає послуги відповідального зберігання та експедиторські послуги. Продукція основного виду діяльності відноситься до такої, що має великий попит як на національному, так і на міжнародному ринку. Станом на сьогодні підприємство займає лідерські позиції у галузі в регіоні. Таким чином, для забезпечення конкурентоспроможності та досягнення провідних позицій на ринку, управлінський персонал має здійснювати поглиблений аналіз поведінки цільової аудиторії, а також приділяти увагу можливостям удосконалення продукції та підкреслення її унікальних характеристик. Комплексний підхід до вивчення ринкових потреб дозволяє адаптувати виробничу й маркетингову стратегії відповідно до динаміки зовнішнього середовища.

Водночас кожен суб'єкт господарювання, орієнтований на отримання прибутку, зобов'язаний виконувати свої податкові зобов'язання відповідно до чинного законодавства. У випадку досліджуваного підприємства, яке функціонує в межах загальної системи оподаткування, передбачена сплата податку на прибуток. Установлений рівень податкового навантаження становить 18% від обсягу прибутку, що підлягає сплаті до державного бюджету щорічно. Також ТОВ «ДиканькаМлин» є платником податку на додану вартість за основною ставкою.

Станом на 31 січня 2025 року на підприємстві працює 90 працівників. Відповідно до чинного законодавства, воно виступає податковим агентом для своїх працівників по сплаті податку на доходи фізичних осіб та військового збору і зобов'язується сплачувати єдиний соціальний внесок. Відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», суб'єкти господарювання мають право самостійно обирати форму організації бухгалтерського обліку, яка найбільш відповідає їхній структурі та масштабам діяльності. На розглянутому

підприємстві облік ведеться централізовано під керівництвом головного бухгалтера, що забезпечує узгодженість облікових процедур та підвищує рівень їхньої організаційної узгодженості.

Сучасний етап розвитку інформаційних технологій суттєво сприяє оптимізації процесів бухгалтерського обліку. Автоматизація дозволяє значно скоротити час на реєстрацію типових господарських операцій, мінімізувати ризик помилок, а також оперативно формувати фінансову звітність. Як наслідок, бухгалтер має змогу більш точно аналізувати фінансові показники та формувати обґрунтовані управлінські рішення, що позитивно впливає на ефективність фінансового менеджменту.

Ведення бухгалтерського обліку у ТОВ «ДиканькаМлин» автоматизоване та здійснюється із залученням програмного забезпечення «BAS.Бухгалтерія». Також для роботи використовують єдине вікно подання електронної звітності.

У ТОВ «ДиканькаМлин» структура відділу бухгалтерії складається з головного бухгалтера, заступника головного бухгалтера та бухгалтера виробництва. Організація бухгалтерського обліку визначається не лише якісною систематизацією облікових процедур, а й належним обліком ключових фінансових показників, зокрема витрат. Відповідна організація цих процесів створює підґрунтя для повноцінного фінансового аналізу та забезпечує достовірність облікової інформації. Наочно структуру підприємства ТОВ «ДиканькаМлин» відображено на рисунку 2.1.

Облік витрат виступає вагомим інструментом у системі контролю та управління фінансовими ресурсами підприємства. Його ефективне впровадження сприяє раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, що, у свою чергу, дозволяє досягати поставлених цілей і забезпечувати стабільність господарської діяльності.

Головним завданням організації обліку витрат і калькулювання собівартості продукції є забезпечення своєчасного та достовірного відображення виробничих витрат з метою здійснення ефективного контролю за використанням ресурсів підприємства.

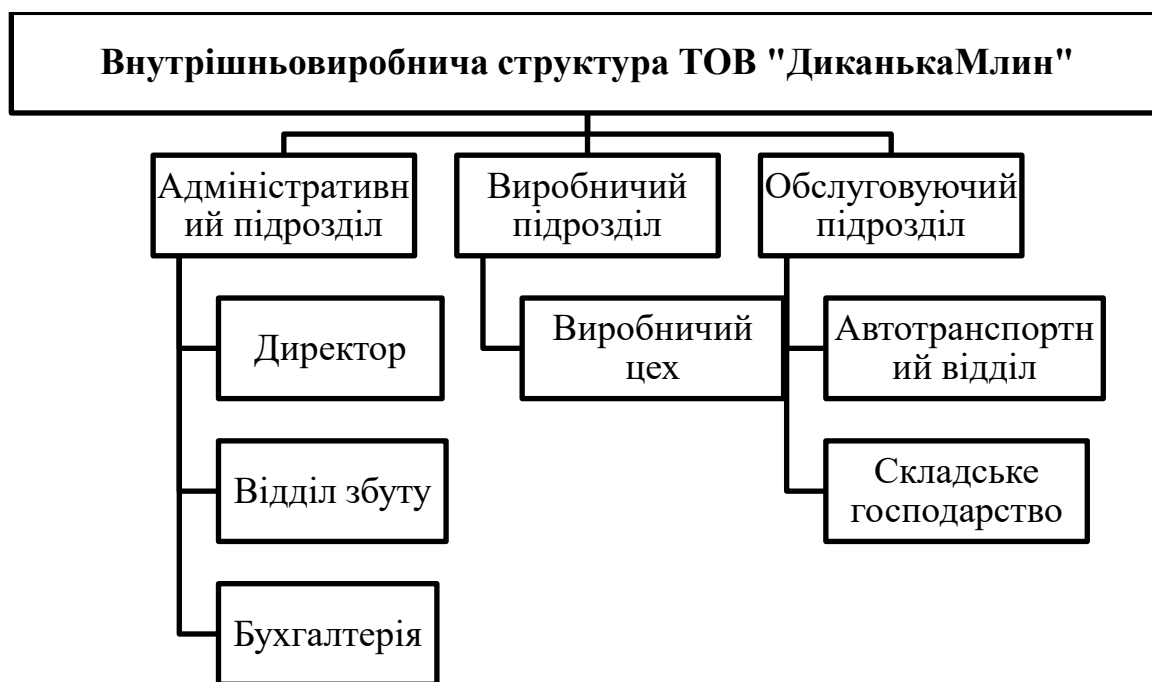

Рис. 2.1. Внутрішньовиробнича структура ТОВ «ДиканькаМлин»

У цьому контексті ключовими аспектами організації обліку є:

- систематична та точна фіксація всіх витрат, що виникають у процесі виробництва продукції або наданні послуг;
- правильна класифікація витрат та їх розподіл за відповідними напрямками;
- аналітичний супровід витрат та здійснення контролю за їх рівнем.

Серед основних внутрішніх документів, які регламентують порядок ведення обліку витрат, провідне місце належить Наказу про облікову політику підприємства. Цей нормативний акт затверджується керівником і містить положення щодо організації обліку витрат відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. На підприємстві, що є об'єктом дослідження, облікова політика сформована з урахуванням специфіки діяльності та вимог, визначених керівниками структурних підрозділів, що забезпечує узгодженість між усіма елементами внутрішньої облікової системи.

Облікова політика детально регламентує всі ключові облікові процеси, включаючи порядок надходження, експлуатації та списання необоротних

активів, облік запасів, принципи класифікації витрат, методи їх обліку та калькулювання собівартості продукції. Особливу увагу в документі приділено розділу, присвяченому витратам, адже їхній облік має прямий вплив на формування фінансового результату підприємства.

На підприємстві ТОВ «ДиканькаМлин» визнання витрат здійснюється синхронно з визнанням доходів, у межах відповідного звітного періоду. З огляду на те, що готова продукція (борошно та зерновідходи) має обмежений термін реалізації, витрати, пов'язані з її виготовленням, визнаються в тому ж періоді, що й відповідні доходи. Водночас із визнанням витрат відбувається їх класифікація та розподіл за відповідними критеріями. Частина класифікаційних ознак обумовлена законодавчими вимогами, інші ж адаптовані під внутрішні потреби підприємства для забезпечення точності розрахунків собівартості.

Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку та плану рахунків, витрати класифікуються на собівартість реалізації, адміністративні, збутові, інші операційні та витрати. Крім того, здійснюється класифікація витрат за елементами, зокрема: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати. Незважаючи на те, що на підприємстві не застосовується восьмий клас рахунків, таке групування відповідає вимогам стандартів складання фінансової звітності.

Для цілей аналізу та контролю собівартості продукції на підприємстві використовується поділ витрат за статтями калькуляції, зокрема: прямі матеріальні витрати, інші прямі витрати, витрати на оплату праці, розподілені загальновиробничі витрати. Такий підхід дозволяє точно встановити обсяг використаних ресурсів на виробництво окремих видів продукції. Важливим елементом цього процесу є вибір методу калькулювання, який найбільш повно відображає специфіку виробничої діяльності. У цьому випадку застосовується нормативний метод калькулювання, що ґрунтується на попередньо визначених нормативах споживання ресурсів. Такий підхід забезпечує не лише оцінку фактичних витрат, а й виявлення відхилень з подальшою можливістю оперативного управлінського реагування. У межах виробничого підприємства

досліджуваного класу цей метод є доцільним з огляду на свою простоту та ефективність.

Невід'ємною складовою точного обліку витрат та формування достовірної собівартості продукції виступає система первинної документації. Вчасно оформлені й належним чином заповнені первинні документи слугують підставою для реєстрації господарських операцій та забезпечують юридичну обґрунтованість усіх записів у бухгалтерському обліку. Так, надходження сировини підтверджується видатковою накладною постачальника та прибутковою накладною підприємства. У випадку транспортування використовуються товарно-транспортні накладні, які містять вичерпну інформацію про переміщення вантажу. У разі надання транспортних послуг сторонніми організаціями оформлюється акт виконаних робіт або інші підтвердні документи, зокрема рахунок-фактура, який, однак, сам по собі не має статусу первинного документа.

Наступним етапом виробничого процесу є передача сировини у виробництво. Це фіксується за допомогою накладних вимог, лімітно-забірних карток або внутрішніх накладних. Аналогічно важливою є система обліку праці та нарахування заробітної плати. Для цього використовуються табелі обліку робочого часу (для працівників з погодинною формою оплати). Нарухування заробітної плати здійснюється на підставі відповідних відомостей, що містять також інформацію про нарахування єдиного соціального внеску та утримання обов'язкових податків.

Отже, система обліку витрат на підприємстві охоплює комплекс заходів, що базуються на нормативно-правовому регулюванні, внутрішніх положеннях облікової політики та використанні сучасних методів аналізу витрат. Це забезпечує не лише достовірність фінансової інформації, а й створює умови для ефективного управління витратами та формування обґрунтованих управлінських рішень.

У процесі реалізації готової продукції підприємство оформлює відповідну документацію, зокрема, видаткову накладну та товарно-транспортну накладну у

двох екземплярах, один з яких передається безпосередньо покупцеві. Саме ці документи слугують підставою для бухгалтерського визнання доходу, отриманого від реалізації товарної продукції.

В межах облікової діяльності підприємства функціонує об'ємний перелік первинної документації, яка формується відповідно до вимог чинного законодавства та підзаконних нормативно-правових актів. На основі практичного аналізу господарських операцій створено таблицю 2.1, де для кожної з операцій визначено відповідний тип первинного документа.

Таблиця 2.1

**Базові первинні документи обліку виробничих витрат та готової продукції
у ТОВ «ДиканькаМлин»**

№ з/п	Господарська операція	Первинний документ
1	Прорахунок змінних витрат	Планова та фактична калькуляція
2	Відпуск сировини та матеріалів зі складу	Вимога-накладна, накладна на внутрішнє переміщення запасів
3	Списання сировини і матеріалів	Акт списання виробничих запасів
4	Розрахунок амортизації	Відомість нарахування амортизації, бухгалтерська довідка
5	Відпуск готової продукції з виробництва	Накладна на внутрішнє переміщення запасів, звіт з виробництва
6	Реалізація готової продукції	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна, вимога на відпуск товарів
7	Розрахунок розподілу загальновиробничих, адміністративних та збутових витрат	Відомість розподілу накладних витрат, бухгалтерський розрахунок, бухгалтерська довідка
8	Нарахування та виплата заробітної плати	Табель обліку робочого часу, відомість нарахування заробітної плати, відомість на виплату в банк
9	Обчислення єдиного соціального внеску	Відомість нарахування заробітної плати, бухгалтерський розрахунок

Отже, організація господарських процесів на підприємстві вимагає високого рівня впорядкованості та системності. Особливої важливості набуває облік витрат у промисловому виробництві, оскільки він передбачає безперервний контроль, аналітичне опрацювання даних та своєчасну реакцію управлінців на відхилення. Раціональна система ведення обліку витрат виступає визначальним чинником досягнення стабільної фінансової ефективності та утримання підприємства на конкурентних позиціях у галузі. У ТОВ

«ДиканькаМлин» впроваджено чітко структуровані регламенти та внутрішні положення, які не лише відповідають нормативно-правовим вимогам, а й ефективно задовольняють інформаційні потреби внутрішнього менеджменту.

2.2. Методика обліку витрат та формування собівартості продукції підприємства

У процесі виготовлення борошняних виробів важливу роль відіграє точне ведення обліку виробничих витрат, оскільки це є ключовим елементом в усьому циклі господарської діяльності. Використання синтетичного обліку дає можливість керівництву підприємства здійснювати контроль за обсягом і структурою ресурсів, витрачених на виготовлення продукції. Завдяки таким рахункам забезпечується систематизація витрат за видами діяльності та їх елементним складом, що значно полегшує процес складання фінансової та податкової звітності.

З метою деталізації інформації щодо витрат, на підприємстві впроваджено аналітичний облік, який передбачає створення рахунків, адаптованих до специфіки виробництва. Такий підхід підвищує точність розрахунків та формування фактичної собівартості продукції. Комбінація синтетичного та аналітичного обліку дозволяє оптимізувати використання ресурсів, виявляти ефективність окремих виробничих підрозділів і приймати раціональні управлінські рішення, спрямовані на зростання прибутковості підприємства.

На ТОВ «ДиканькаМлин» класифікація витрат здійснюється за двома основними напрямками: витрати виробничого призначення та витрати періоду, до яких належать адміністративні, збутові та інші операційні витрати.

Результати проведеного аналізу засвідчують, що система обліку витрат і калькулювання собівартості на досліджуваному підприємстві реалізована відповідно до чинних вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, з урахуванням специфіки господарської діяльності й характеру витрат.

Порядок ведення обліку витрат на підприємстві побудовано відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Це означає, що витрати визнаються у тому звітному періоді, коли визнано відповідний дохід, для отримання якого вони були понесені. У випадках, коли неможливо безпосередньо пов'язати витрати з доходом певного періоду, вони визнаються у періоді їх фактичного здійснення.

У бухгалтерському обліку підприємства витрати визнаються лише за дотримання певних умов [3], а саме:

- витрати відображаються одночасно зі зменшенням активів або зростанням зобов'язань підприємства;
- вони визнаються у складі витрат звітного періоду у випадках, коли це зменшення активів або збільшення зобов'язань зумовлює скорочення власного капіталу підприємства (за винятком випадків вилучення або розподілу капіталу за рішенням власників), і за умови, що такі витрати можуть бути достовірно оцінені;
- витрати належать до певного періоду у тому разі, коли вони безпосередньо пов'язані з отриманням доходу в цьому періоді;
- у випадку, коли актив приносить економічні вигоди протягом декількох звітних періодів, витрати визнаються шляхом поступового розподілу його вартості (наприклад, у формі нарахування амортизації) протягом строку його корисного використання.

На ТОВ «ДиканькаМлин» для кожного виду витрат передбачено окремі рахунки бухгалтерського обліку, порядок використання яких визначено внутрішнім документом, а саме Наказом про облікову політику підприємства. На синтетичному рахунку 23 «Незавершене виробництво» ведеться облік витрат у розрізі окремих видів продукції шляхом відкриття відповідних аналітичних рахунків. У дебеті цього рахунку накопичуються всі прямі витрати, що мають матеріальний або трудовий характер, а також інші виробничі витрати, включаючи списання браку. Загальновиробничі витрати, що формуються в

процесі виробництва, після відповідного розподілу також списуються на конкретні види продукції згідно з встановленим порядком.

Відповідно до розрізу аналітики виробництва застосовується, застосовується аналітика по 26 рахунку «Готова продукція» та 901 «Собівартість реалізованої продукції». У таблиці 2.2. відображено витяг робочого плану рахунків в розрізі 23 рахунку «Незавершене виробництво».

Таблиця 2.2.

Витяг робочого плану рахунків ТОВ «ДиканькаМлин»

Рахунок 231 «Основне виробництво	
231.1 «Борошно пшеничне»	231.1.1 «Борошно пшеничне вищого гатунку»
	231.1.2 «Борошно пшеничне першого гатунку»
	231.1.3 «Борошно пшеничне другого гатунку»
231.2 «Борошно спельтове»	231.2.1 «Борошно спельтове вищого гатунку»
	231.2.2 «Борошно спельтове першого гатунку»
	231.2.3 «Борошно спельтове другого гатунку»
231.3. «Інше виробництво»	231.3.1. «Крупа манна»
	231.3.2 «Висівки харчові»
	231.3.3 «Висівки кормові».

Аналіз бухгалтерських документів та облікових реєстрів підприємства свідчить про застосування синтетичного обліку витрат на виробництво під час фіксації відповідних господарських операцій. Процес виготовлення борошняних виробів передбачає використання значної кількості сировини, залучення трудових ресурсів, а також експлуатацію спеціалізованого обладнання. Для забезпечення належного контролю та обліку всіх витрат, що виникають у виробничому процесі, ведеться облік на дебеті рахунку 23 «Виробництво». У разі потреби підприємство додатково застосовує аналітичні рахунки, що дозволяє деталізувати інформацію про витрати за видами продукції. Після завершення технологічного циклу всі понесені витрати переносяться на дебет рахунку 26 «Готова продукція».

Таблиця 2.3 відображає типові господарські операції з обліку витрат виробництва ТОВ «ДиканькаМлин».

Таблиця 2.3

Типові кореспонденції обліку виробничих витрат у ТОВ «ДиканькаМлин»

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		231.1/231.3	201.1
1	Використано пшеницю на виробництво	231.1/231.3	201.1
2	Використано спельту на виробництво	231.2	201.2
3	Списано на виробництво тарні матеріали	231.1/231.2/231.3	20
4	Нараховано заробітну плату працівникам виробництва	231	661
5	Нараховано єдиний соціальний внесок	231	651
6	Списано розподілені загальновиробничі витрати	231.1/231.2/231.3	91
7	Списано транспортно-заготівельні витрати	231.1/231.2/231.3	93
8	Списано МШП на виробництво	231.1/231.2/231.3	221
9	Нараховано знос виробничого обладнання	231.1/231.2/231.3	131
10	Списано з виробництва готову продукцію	26.1/26.2/26.3	231.1/231.2/231.3

У відповідності до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, дохід підприємства визнається на дату переходу права власності на готову продукцію до покупця. У випадку ТОВ «ДиканькаМлин» реалізація виготовленої продукції відбувається зазвичай в той самий період, коли завершується її виробництво. Внаслідок цього, понесені витрати на виготовлення продукції визнаються одночасно з доходом від її реалізації.

Для обліку собівартості реалізованої продукції використовується субрахунок 901 «Собівартість реалізованої продукції». Усі витрати, пов'язані з реалізованою продукцією, списуються на дебет цього субрахунку. Сюди ж відносяться витрати на зіпсовану або нереалізовану у встановлений строк продукцію. Наприкінці звітної періоду накопичена на дебеті субрахунку 901 сума відображається на дебеті рахунку 79 «Фінансові результати», що дозволяє визначити кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства.

В таблиці 2.4 відображено типові кореспонденції господарських операцій з обліку собівартості готової продукції.

Схожим чином списуються адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Винятковим є 91 рахунок «Загальновиробничі витрати», розподіл яких відбувається інакше.

Таблиця 2.4

Типові кореспонденції обліку собівартості готової продукції

ТОВ «ДиканькаМлин»

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
1	Списано витрати на готовий виріб «Борошно спельтове вищого гатунку»	26.2.1	231.2.1
2	Списано витрати на готовий виріб «Борошно пшеничне вищого гатунку»	26.1.1	231.1.1
3	Списано виробничу собівартість Борошна спельтового вищого гатунку	901.2.1	26.2.1
4	Списано виробничу собівартість Борошна пшеничного вищого гатунку	901.1.1	26.1.1
5	Списано пакувальну плівку на пакування Борошна спельтового вищого гатунку	901.2.1	204.3
6	Списано пакувальну плівку на пакування Борошна пшеничного вищого гатунку	901.1.1	204.3
7	Списано неякісне борошно пшеничне вищого гатунку на собівартість	901.1.1	26.1.1
8	Списано собівартість реалізованої продукції на фінансовий результат	791	901.1.1 901.2.1

Відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», до загальновиробничих витрат відносяться витрати, пов'язані із забезпеченням виробничого процесу, які неможливо безпосередньо віднести до конкретного об'єкта витрат. У структурі загальновиробничих витрат ТОВ «ДиканькаМлин» враховуються витрати на опалення, освітлення, водопостачання, заробітну плату адміністративного персоналу виробничого підрозділу з відповідними нарахуваннями на соціальні заходи, оренду виробничих приміщень, амортизацію обладнання та інші подібні витрати.

Розподіл зазначених витрат між окремими видами продукції здійснюється на основі обраної бази розподілу. Вітчизняні стандарти передбачають можливість використання таких баз, як обсяг понесених прямих витрат, кількість відпрацьованих людино-годин або обсяг виробленої продукції. На досліджуваному підприємстві для цієї мети використовується обсяг

виготовленої продукції. Розподілені загальновиробничі витрати включаються до собівартості відповідної продукції, тоді як частка витрат, яка не підлягає розподілу, обліковується безпосередньо у складі собівартості реалізованої продукції у звітному періоді, в якому вони виникли. Типові кореспонденції обліку загальновиробничих витрат відображено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Типові кореспонденції обліку загальновиробничих витрат

ТОВ «ДиканькаМлин»

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
1	Отримано рахунок за спожиті комунальні послуги	91	685
2	Використано мастило для виробничого обладнання	91	203
3	Нарахована заробітна плата менеджера виробництва	91	661
4	Нараховано єдиний соціальний внесок	91	651
5	Нараховано амортизацію на будівлю виробничого призначення	91	131
6	Списано частину загальновиробничих витрат на Борошно спельтове вищого гатунку	231.2.1	91
7	Списано частину витрат на Борошно пшеничне вищого гатунку	231.1.1	91
8	Списано нерозподілені загальновиробничі витрати на собівартість реалізованої продукції	901	91

Організація обліку витрат на виробництво є ключовим аспектом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, оскільки ефективність формування фінансового результату значною мірою залежить від належного ведення як синтетичного, так і аналітичного обліку. Раціонально побудована система обліку забезпечує управлінський персонал необхідною інформацією для всебічного аналізу використання виробничих ресурсів та визначення напрямів удосконалення виробничих процесів. На прикладі досліджуваного підприємства можна зазначити, що ведення обліку витрат здійснюється з високим ступенем деталізації та з урахуванням чинних вимог нормативно-правового забезпечення.

2.3. Особливості калькулювання собівартості продукції харчової промисловості

У сучасних економічних умовах господарська діяльність підприємства зазнає впливу широкого спектра зовнішніх і внутрішніх чинників. У зв'язку з цим кожне комерційне підприємство, зокрема ТОВ «ДиканькаМлин», орієнтується на забезпечення сталого розвитку та пошук шляхів підвищення ефективності функціонування. Одним із ключових чинників, що визначає рівень прибутковості та конкурентоспроможності, є собівартість продукції. Процес калькулювання собівартості дає змогу отримати об'єктивну інформацію щодо витрат на виробництво та структурувати кожну її складову. Це, у свою чергу, створює основу для формування обґрунтованої цінової політики й прогнозування економічних результатів діяльності.

Застосування різних методів калькулювання собівартості зумовлює варіативність розрахункових показників. Така різниця пояснюється особливостями кожного суб'єкта господарювання, які проявляються в унікальності організаційної структури, виробничих процесів та управлінських цілей. У зв'язку з цим надзвичайно важливо обирати саме той метод калькуляції, що найбільш повно відповідає специфіці діяльності конкретного підприємства та забезпечує найвищу достовірність облікової інформації.

У виробничій діяльності вітчизняні підприємства, зокрема ТОВ «ДиканькаМлин», можуть застосовувати різноманітні методи калькулювання собівартості. З метою обґрунтування доцільності нормативного методу доцільно порівняти його з іншими поширеними методами.

По передільний метод калькулювання застосовується у виробництвах, що включають кілька переділів, де кожен з них виробляє окремий напівфабрикат, який підлягає подальшій обробці або реалізації. Цей метод дозволяє розподіляти витрати на продукцію відповідно до виробничих етапів у межах певного періоду [26]. Його доцільно використовувати у галузях із багатостадійним виробництвом, таких як нафтопереробна, хімічна, металургійна промисловість.

Проте у борошномельній галузі, де виробничий процес є відносно простим і безперервним, зазначений метод не забезпечує належної точності у відображенні собівартості.

По процесний метод калькулювання відзначається своєю простотою, зручністю та відсутністю нормативних витрат. Він передбачає обчислення собівартості одиниці продукції шляхом ділення загальної суми витрат на обсяг виробленої продукції протягом звітного періоду. Цей метод доцільно застосовувати у виробництвах із коротким циклом та дрібносерійним випуском [27]. Хоча його використання на ТОВ «ДиканькаМлин» можливе, відсутність деталізації у розрахунках ускладнює управлінський аналіз витрат і прийняття обґрунтованих рішень.

Позамовний метод характерний для індивідуального виробництва, де продукція виготовляється за окремими замовленнями, а витрати формуються індивідуально для кожного з них. Його використовують у машинобудуванні, будівництві або при створенні унікальних виробів. У зв'язку зі специфікою масового виробництва борошняних виробів, цей метод не відповідає потребам борошномельної галузі.

Метод повної собівартості передбачає включення до складу собівартості як змінних, так і постійних витрат. Попри свою системність, він не дозволяє своєчасно виявляти причини перевитрат або неефективного використання ресурсів. На відміну від нормативного методу, цей підхід є менш ефективним у рамках оперативного управління витратами.

Метод неповної собівартості ґрунтується на калькулюванні лише змінних витрат, тоді як постійні витрати відносяться до витрат періоду. Хоча цей метод дозволяє спростити облік, його використання не відповідає вимогам чинного законодавства, що створює ризики для ведення господарської діяльності.

У міжнародній практиці широко застосовуються сучасні підходи до калькулювання, серед яких є директ-костинг та АВС-метод. Директ-костинг – метод, відповідно до якого до собівартості включають лише змінні витрати, а

постійні – відносяться безпосередньо до періоду. Саме на його основі був розроблений вітчизняний метод калькуляції неповної собівартості [28].

АВС-метод – це метод обліку витрат за видами діяльності. Він розглядає виробництво як сукупність процесів або операцій, і розрахунок витрат здійснюється шляхом їх накопичення по кожному процесу. Метод дозволяє точно відстежувати витрати, однак відзначається високою трудомісткістю та складністю впровадження [29].

Аналізуючи можливі методи калькулювання витрат та співвідносячи їх із особливостями діяльності підприємства, можна з упевненістю стверджувати, що нормативний метод є найбільш доцільним варіантом для обліку витрат борошномельній галузі. Головною перевагою цього методу є простота розрахунків та зручність аналізу собівартості продукції. Завдяки можливості встановлення нормативів витрат, підприємство отримує інструмент для ефективного контролю за ресурсами та витратами. Це дозволяє керівництву оперативно ідентифікувати прибуткові та збиткові підрозділи, а також ухвалювати управлінські рішення на основі порівняння планових і фактичних показників.

Однак, варто враховувати і недоліки нормативного методу. В умовах високої інфляції та постійних змін вартості ресурсів, нормативи швидко втрачають актуальність. Це може призвести до спотворення реальної собівартості продукції та зниження точності управлінського аналізу. Крім того, постійне оновлення нормативів потребує значних організаційних та часових ресурсів. Головним видом діяльності досліджуваного підприємства є виготовлення борошняних виробів. Виробничий процес у цій галузі відзначається значним обсягом випуску продукції та серійним характером її виготовлення. Суттєвою особливістю є те, що більшість операційних витрат мають прогнозований та відносно стабільний характер, що зумовлено можливістю встановлення чітко визначених нормативів споживання ресурсів. З огляду на зазначені особливості виробництва, найбільш доцільним у цьому випадку є застосування нормативного методу калькулювання.

Нормативний метод передбачає облік витрат на основі заздалегідь установлених прогресивних норм, що забезпечує ефективний контроль за ресурсами та сприяє раціоналізації виробничих процесів. Застосування цього методу дозволяє підприємству використовувати дані обліку для своєчасного виявлення резервів зниження собівартості продукції. Серед основних завдань нормативного підходу слід виокремити недопущення неефективного використання матеріальних і трудових ресурсів, а також оперативний аналіз відхилень фактичних витрат від установлених норм [25]. Як і кожен метод калькулювання, нормативний метод має переваги та недоліки застосування. Основні переваги та недоліки відображено на рис. 2.2.

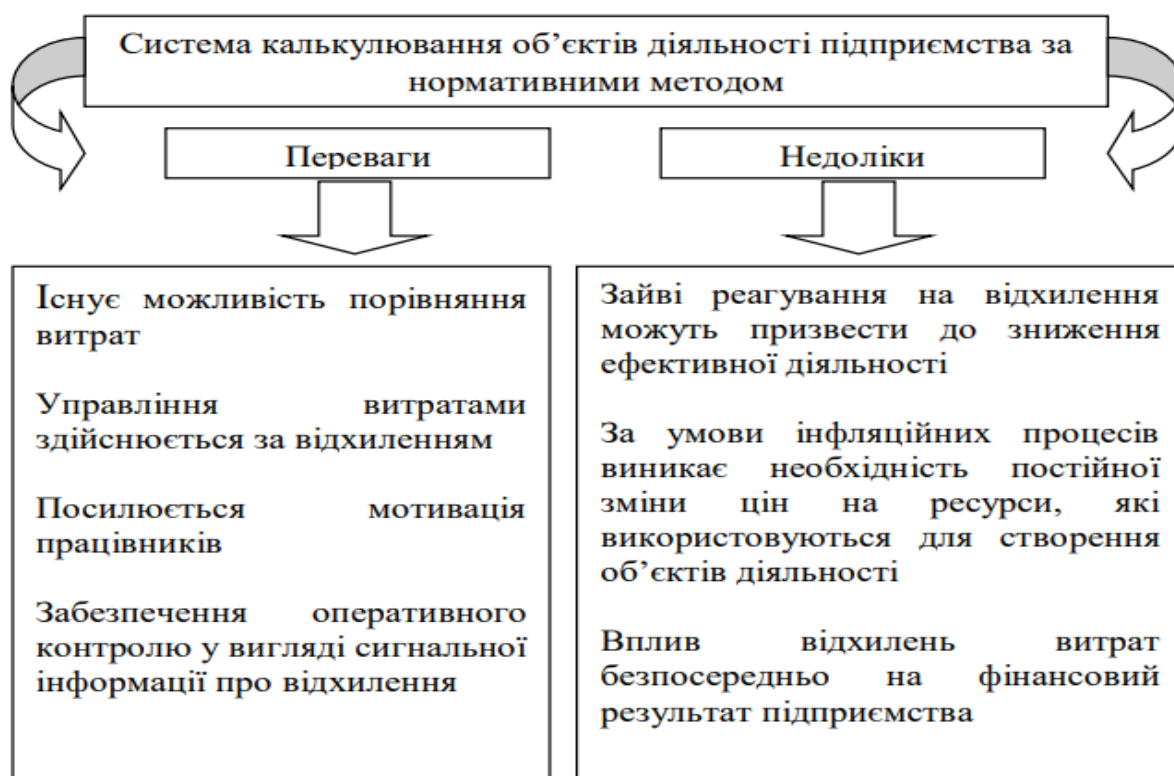

Рис. 2.2. Головні переваги та недоліки нормативного методу калькулювання витрат

Нормативний метод є найбільш використовуваним серед вітчизняних підприємств. Він є простим у застосуванні та надає обширну інформацію щодо використаних матеріалів. Типова калькуляційна картка собівартості готової продукції на ТОВ «ДиканькаМлин» зображена за допомогою табл. 2.6.

На підставі даних калькуляції управлінський персонал має змогу аналізувати нормативні показники споживання ресурсів у порівнянні з фактичними за певний період часу. Такий аналіз сприяє виявленню резервів підвищення прибутковості підприємства та прийняттю управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності й економності використання ресурсів.

Таблиця 2.6.

**Калькуляційна картка собівартості борошна пшеничного вищого гатунку
на ТОВ «ДиканькаМлин»**

Борошно пшеничне вищий гатунок, 1 кг			
Собівартість од.			19,58
Кількість випуску			25000
Вартість випуску			489500
Виробничі витрати	Норма Кг/ шт	Ціна, Грн	Сума, грн
ЗП Прямі виробничі витрати (по розцінках)			1,12
Пшениця	1,1	9,21	10,13
Пакет паперовий 1 кг	1	1,46	1,46
Загальновиробничі витрати	Норма л/кг	Ціна, Грн	Сума, грн
Електроенергія			1,98
ЗП Непрямі загальновиробничі витрати			3,49
Газ			1,4

На підставі даних калькуляції управлінський персонал має змогу аналізувати нормативні показники споживання ресурсів у порівнянні з фактичними за певний період часу. Такий аналіз сприяє виявленню резервів підвищення прибутковості підприємства та прийняттю управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності й економності використання ресурсів.

Таким чином, при виборі методу калькулювання витрат необхідно враховувати не лише його теоретичні переваги, а й відповідність конкретним умовам господарської діяльності підприємства. Раціональний вибір методу повинен базуватися на потребах фінансового управління, специфіці виробничого процесу та стратегічних цілях розвитку.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ І ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ДИКАНЬКАМЛИН»

3.1. Особливості аудиту витрат та формування собівартості продукції харчової промисловості

Ефективне функціонування виробничого підприємства значною мірою залежить від системного здійснення аудиторських перевірок, зокрема в частині контролю собівартості продукції та аналізу складових витрат, що її формують. Такий аудит має суттєве значення для оптимізації виробничих процесів і скорочення супутніх витрат, що виникають у процесі господарської діяльності. Завдяки об'єктивній оцінці, здійсненій незалежним кваліфікованим спеціалістом, зростає загальна результативність виробничої діяльності підприємства.

Аудиторська перевірка є важливим інструментом отримання обґрунтованої інформації від незалежного експерта про об'єкт дослідження. Вона забезпечує як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів достовірними даними щодо ключових аспектів діяльності підприємства, його фінансової стійкості, перспектив розвитку та конкурентної позиції на ринку.

У межах проведеного дослідження фінансово-господарської діяльності ТОВ «ДиканькаМлин» встановлено, що аудиторські перевірки правильності ведення обліку та складання фінансової звітності здійснюються періодично з інтервалом від трьох до п'яти років шляхом залучення зовнішнього аудитора.

Основною метою аудиту, що стосується процесу формування собівартості продукції, виконаних робіт або наданих послуг, є формулювання незалежної професійної думки щодо відповідності відображеної облікової інформації чинним нормативно-правовим вимогам. Це охоплює положення національних стандартів бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, норми Цивільного та Господарського кодексів України, Податкового кодексу, а також методичні та галузеві рекомендації. Водночас аудитор як

експерт виконує аналітичну функцію, оцінюючи економічну доцільність понесених витрат.

Визначивши ціль перевірки, формується перелік основних об'єктів, що підлягають аналізу. В українській науковій літературі виокремлюється низка об'єктів аудиторського контролю витрат, пов'язаних із формуванням собівартості продукції борошномельної галузі, а також з виконанням робіт чи наданням послуг, в залежності від конкретної мети перевірки.

Рисунок 3.1 відображає основні об'єкти аудиторської перевірки, що формують основу повної собівартості продукції борошномельної галузі.

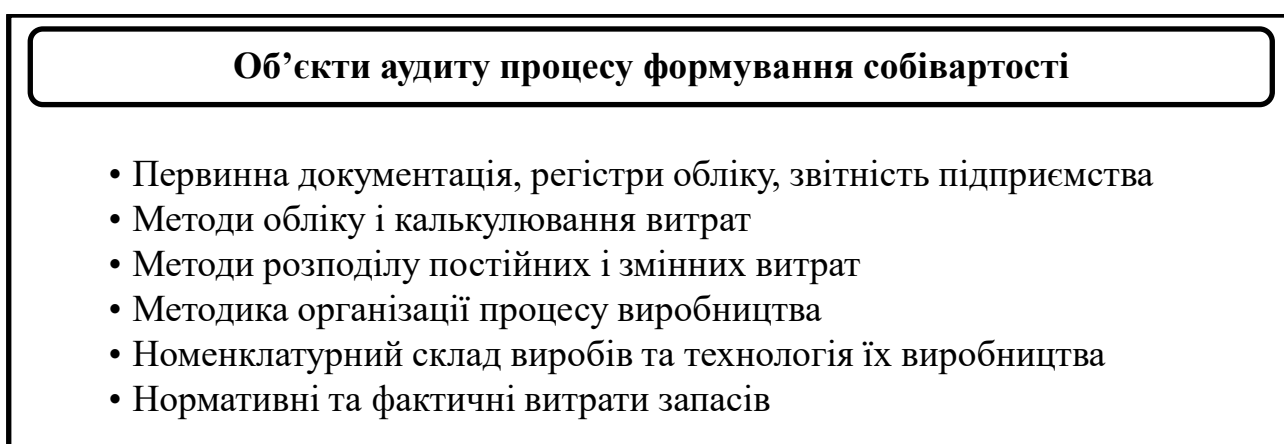

Рис. 3.1 Об'єкти аудиту формування повної собівартості готової продукції

Узагальнюючи виокремлені об'єкти аудиторської перевірки, слід наголосити, що їхній вибір здійснюється на основі інформаційних запитів як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. Аудит охоплює повний спектр облікової документації, що відображає відповідні витрати підприємства. Зокрема, це первинні документи, облікові регістри, зведені звітні форми, облікову політику калькулювання витрат, нормативне та фактичне витрачання матеріально-технічних ресурсів. Попри те, що калькуляція не має статусу первинного документа, вона виконує визначальну функцію у процесі формування собівартості продукції й, відповідно, розглядається як об'єкт аудиторського аналізу.

З огляду на вищезазначене, виникає необхідність у чіткому визначенні етапів аудиторського дослідження, а також формуванні структурованого плану

дій, спрямованого на всебічне вивчення процесу формування собівартості продукції підприємства.

Провівши дослідження, можна зробити висновок, що аудиторська перевірка складається з трьох основних етапів:

1. Підготовчий етап, який включає в себе ознайомлення зі специфікою роботи підприємства, побудови плану аудиторської перевірки та її графіку, визначення матеріально відповідальних осіб тощо.

2. Основний етап – включає в себе безпосередній процес перевірки, дослідження процесу виробництва, спілкування з відповідальними особами, робота з первинними документами та регістрами, проведення інвентаризації (за потреби) тощо.

3. Завершальний етап передбачає підбиття підсумків аудиторської перевірки, складання аудиторського звіту, який відображає повну неупереджену думку, представлення виконаного звіту керівництву. Також в цьому етапі має місце побудова плану покращення процесу виробництва.

Для наочне відображення етапів аудиторської перевірки на рис. 3.2.

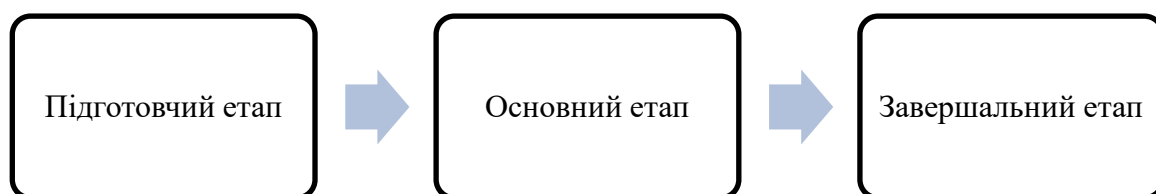

Рис. 3.2. Етапи аудиторської перевірки ТОВ «ДиканькаМлин»

На підготовчому етапі планування аудиту собівартості продукції здійснюється комплексне ознайомлення з функціонуванням досліджуваного підприємства, його виробничими та організаційними характеристиками, специфікою галузі, економічними результатами діяльності та позицією на ринку. Такий аналіз дозволяє окреслити ключові напрями перевірки. У цьому контексті аудитор проводить тестування систем бухгалтерського обліку й внутрішнього контролю з метою виявлення потенційно вразливих ділянок у процесі формування собівартості та вибору оптимального підходу до проведення аудиту.

Одночасно з цим проводиться оцінка аудиторського ризику. Для формулювання обґрунтованого висновку аудитор повинен переконатися в достовірності даних бухгалтерського обліку та іншої супровідної інформації. Якщо існує ризик викривлення фінансової звітності або первинної документації, як умисного, так і випадкового характеру, то він може негативно вплинути на якість управлінських і аудиторських рішень. Завдання аудитора полягає в ідентифікації таких ризиків і їх мінімізації.

Основний етап передбачає реалізацію безпосередніх аудиторських процедур. У ході перевірки здійснюється оцінка відповідності понесених витрат вимогам законодавства щодо їх визнання, відображення в обліку та включення до калькуляції. На цьому етапі виявляються непродуктивні витрати, визначаються загальні витрати виробництва, а також формуються рекомендації щодо шляхів їх скорочення. Це підкреслює вагомість проведення аудиту на всіх етапах обігу матеріальних ресурсів.

Завершальний етап аудиторської перевірки включає узагальнення фінансової та нефінансової інформації, що стосується процесу формування собівартості продукції, товарів чи послуг. Основною метою підсумкового аудиторського звіту є забезпечення користувачів перевіреною інформацією, яка відповідає чинним стандартам бухгалтерського обліку та звітності.

Аудиторські процедури, що застосовуються у перевірці формування собівартості, включають аналіз первинної документації, фактичні перевірки, спостереження, тестування, зустрічні звірки, опитування та узагальнення отриманих даних. Особлива увага приділяється калькулюванню собівартості, зокрема доцільності застосованого методу та його відповідності обліковій політиці підприємства. При цьому важливо розрізняти облік за рахунком 23 «Виробництво» і показники, що відображаються у розділі III «Елементи операційних витрат» Звіту про фінансові результати.

Користувачі облікової інформації, як правило, проявляють інтерес до порядку формування собівартості продукції, робіт або послуг. Вони порушують питання щодо правильності оформлення первинних документів, правомірності

здійснених господарських операцій, відображення незавершеного виробництва та відповідності облікових дій встановленій обліковій політиці. Їх також цікавить дотримання принципів відповідності витрат, обґрунтованість запланованих витрат, облік втрат від знецінення, псування, браку, нестач, правильність нарахування амортизації, результати інвентаризації, її своєчасність, а також порядок розподілу загальновиробничих витрат.

У результаті проведеного дослідження було виокремлено основні об'єкти аудиту вартості та собівартості, серед яких: первинні документи, облікові записи, фінансова звітність, методи розрахунку витрат, система розподілу витрат, виробничі втрати, організаційна структура виробництва, непродуктивні витрати тощо.

Застосування моделювання процесу аудиту витрат і формування собівартості дозволяє підвищити методологічну якість перевірки, зробити її більш системною та ефективною. З практичного погляду така перевірка спрямована на забезпечення достовірності відображення витрат у бухгалтерському обліку, уточнення механізмів формування собівартості, оптимізацію управління фінансовими ресурсами та зниження витратної частини підприємства.

Враховуючи постійну зміну нормативного середовища, методика аудиту витрат і собівартості продукції потребує постійного вдосконалення. Налагоджений і структурований аудит забезпечує підвищення ефективності аудиторської практики, а також сприяє поліпшенню якості аудиторських звітів.

3.2. Аналіз динаміки і структури витрат та повної собівартості харчової продукції

У сучасних економічних умовах підприємства прагнуть досягти максимального прибутку шляхом підвищення доходів та оптимізації витрат. Витрати на виробництво в складі собівартості відіграють ключову роль у формуванні фінансового результату діяльності, тому аналіз витрат є одним із

найважливіших елементів системи управління підприємством. Дослідження структури та динаміки витрат дає змогу своєчасно виявити нераціональне використання ресурсів, скоротити надлишкові витрати та зменшити собівартість продукції. Це, своєю чергою, дозволяє збільшити прибутковість без підвищення відпускної ціни, що є конкурентною перевагою на ринку.

Крім того, детальний і комплексний аналіз собівартості та витрат є підґрунтям для формування стратегічних цілей підприємства. Завдяки результатам аналізу, керівництво має змогу виявити слабкі ланки у виробничому процесі та спрямувати ресурси на ефективніші напрями. Це сприяє покращенню загальних фінансових показників та забезпечує стабільний розвиток підприємства у довгостроковій перспективі.

Аналіз собівартості та витрат на підприємстві виконує важливу функцію у процесі фінансового управління, дозволяючи сформулювати обґрунтовані управлінські рішення. Основні завдання аналізу собівартості і витрат включають:

- оцінювання впливу різних чинників на формування фактичної собівартості продукції з метою порівняння поточних результатів із показниками минулих періодів;
- виявлення внутрішніх резервів для оптимізації витрат та підвищення рівня рентабельності підприємства на основі отриманих аналітичних даних;
- ідентифікація неефективних витрат і формування управлінських рішень щодо їх скорочення або усунення;
- забезпечення економічного обґрунтування стратегічного плану розвитку підприємства на основі проведеного аналізу.

Вихідною базою для проведення аналізу собівартості та витрат на підприємстві є дані бухгалтерського та управлінського обліку, фінансова, податкова й статистична звітність, а також нормативно-правові акти, які регламентують порядок використання ресурсів. Зокрема, на ТОВ «ДиканькаМлин» під час аналітики собівартості та витрат управлінці користуються широким спектром джерел інформації: накладними, актами

виконаних робіт, платіжними дорученнями, табелями обліку робочого часу, нарядами на відрядну роботу, а також формами фінансової звітності: Звітом про фінансові результати, Звітом про рух грошових коштів, Звітом про власний капітал, Примітками до річної фінансової звітності тощо. Використання таких документів забезпечує комплексний підхід до оцінки ефективності витрачання ресурсів підприємства.

Результативне проведення аналізу собівартості та витрат потребує чітко визначеної методології, яка включає логічну послідовність етапів. Така структурованість сприяє уникненню дублювання дій та пропусків у дослідженні, що дозволяє забезпечити цілісність аналітичного процесу. У спеціалізованій економічній літературі виокремлюють низку етапів, які формують методичну основу аналізу собівартості та витрат. Їх зміст та порядок подано на рис. 3.3. При цьому, залежно від специфіки підприємства, його організаційної структури, ресурсних можливостей та інформаційних потреб, зазначені етапи можуть деталізуватися або адаптуватися до конкретних умов господарської діяльності.

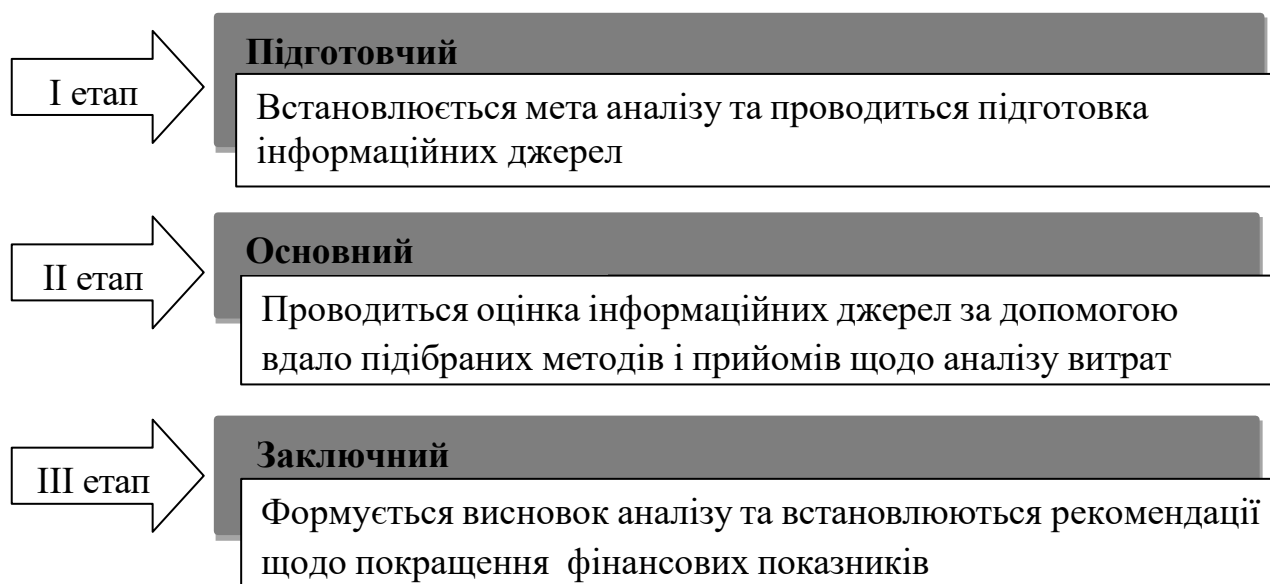

Рис. 3.3. Етапи проведення економічного аналізу собівартості та витрат

Першим етапом аналізу витрат на досліджуваному підприємстві є оцінка рівня та динаміки змін витрат у часовому розрізі, що дозволяє виявити основні

тенденції їх розвитку та передумови для подальшого аналізу факторів впливу. Такий підхід забезпечує можливість вчасно ідентифікувати як позитивні, так і негативні зміни у структурі витрат, що, у свою чергу, є основою для прийняття ефективних управлінських рішень.

Інформаційною базою для даного етапу аналізу виступають дані фінансової звітності ТОВ «ДиканькаМлин», зокрема форми №2 «Звіт про фінансові результати» за відповідні звітні періоди. Зведені аналітичні показники представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Аналіз рівня та динаміки змін витрат діяльності ТОВ «ДиканькаМлин»
за 2022-2024 рр.**

Показники	Величина, тис. грн.			Відхилення			
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2022/2023 р.		2023/2024 р.	
				грн.	%	грн.	%
Собівартість реалізованої продукції	212707	212945	261649	238	100,11%	48704	122,87%
Адміністративні витрати	5708	6350	6877	642	111,25%	527	108,30%
Витрати на збут	7127	12106	12175	4979	169,86%	69	100,57%
Інші операційні витрати	404	262	1033	-142	64,85%	771	394,27%
Витрати з податку на прибуток	3159	4155	5699	996	131,53%	1544	137,16%
Всього витрати	229105	235818	287433	6713	102,93%	51615	121,89%

За результатами аналізу таблиці, можна зробити висновок, що у 2023 році загальні витрати підприємства збільшилися на 2,93%, що становить 6713 тис. грн, а в 2024 році спостерігалось суттєве зростання – на 21,89%, або 51615 тис. грн. Для отримання більш детального уявлення про структуру цього зростання доцільно проаналізувати кожну статтю витрат окремо.

Частку в загальному зростанні витрат становить збільшення собівартості реалізованої продукції. У 2023 році її обсяг залишився майже незмінним

зростання на 0,11% або 238 тис. грн, однак у 2024 році відбулося різке підвищення – на 48704 тис. грн або 22,87%. Ймовірною причиною такого стрибка може бути підвищення вартості сировини, енергоносіїв, а також зростання виробничої активності підприємства на фоні макроекономічної стабілізації. Розширення масштабів виробництва також потребувало додаткових витрат.

Витрати на збут у 2023 році значно зросли на 4979 тис. грн або 69,86%, що може свідчити про активізацію маркетингових зусиль, розширення ринків збуту або впровадження нових каналів продажу. У 2024 році цей показник залишився практично на рівні попереднього року, що демонструє стабілізацію збутової діяльності.

Адміністративні витрати демонстрували стабільну тенденцію до зростання: у 2023 році вони збільшилися на 11,25% чи на 642 тис. грн, а в 2024 році на 8,30% чи на 527 тис. грн. Таке зростання може бути пов'язане з підвищенням рівня заробітної плати адміністративного персоналу, розширенням управлінського апарату або впровадженням нових управлінських рішень.

Найбільш динамічну зміну продемонстрували інші операційні витрати. У 2023 році спостерігалось їх зменшення на 142 тис. грн або 35,15%, однак у 2024 році ці витрати стрімко зросли на 771 тис. грн або 294,27%. Така різка зміна, ймовірно, пов'язана з одноразовими витратами або внутрішніми трансформаціями у виробничому процесі.

Витрати з податку на прибуток також зросли: у 2023 році на 996 тис. грн або на 31,53%, а у 2024 році зросли на 1544 тис. грн чи на 37,16%, що свідчить про збільшення прибутковості підприємства і, відповідно, зростання податкових зобов'язань.

Узагальнюючи вищенаведене, можна стверджувати, що загальне підвищення витрат у 2024 році є наслідком як зовнішніх факторів економічного середовища, так і внутрішніх змін у діяльності підприємства. Структурний аналіз витрат дозволяє зробити висновок про необхідність підвищення ефективності

використання ресурсів для забезпечення фінансової стійкості в умовах зростання витрат.

Для візуального розуміння динаміки витрат наведено графічне зображення (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Графік рівня витрат ТОВ «ДиканькаМлин» за 2022-2024 рр.

Подальшим етапом аналізу є вивчення складу та структури витрат, що передбачає визначення їх питомої ваги у загальному обсязі витрат. Цей етап дозволяє проаналізувати зміни у структурі витрат шляхом оцінки частки кожного елемента у загальному підсумку за досліджуваний період (табл. 3.2).

Відповідно до проведених розрахунків, структура витрат підприємства демонструє відносну стабільність упродовж аналізованих звітних періодів. Основну частину у загальній сумі витрат посідає собівартість реалізованої продукції, що свідчить про виробничу орієнтацію підприємства, а також про його концентрацію на основній діяльності. Така тенденція є позитивною, оскільки витрати, пов'язані із виробництвом, забезпечують основу для формування доходів підприємства.

У 2023 році питома вага собівартості зменшилася на 2,54% порівняно з 2022 роком, незважаючи на незначне зростання абсолютного значення на 238 тис. грн. Це зниження зумовлено більш динамічним зростанням інших складових витрат. Проте вже у 2024 році спостерігається зворотна тенденція, а саме зростання питомої ваги на 0,73% при суттєвому збільшенні собівартості на 48 704 тис. грн. Це свідчить про відновлення фокусування підприємства на виробничих процесах після можливої активізації інших напрямків діяльності у попередньому році.

Таблиця 3.2

**Аналіз структури і складу витрат періоду ТОВ «ДиканькаМлин»
за 2022-2024рр.**

Показники	Величина, тис. грн.			Питома вага у %			Абсолютне відхилення (+/-)	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	23/22	24/23
Собівартість реалізованої продукції	212707	212945	261649	92,84%	90,30%	91,03%	-2,54%	0,73%
Адміністративні витрати	5708	6350	6877	2,49%	2,69%	2,39%	0,20%	-0,30%
Витрати на збут	7127	12106	12175	3,11%	5,13%	4,24%	2,02%	-0,90%
Інші операційні витрати	404	262	1033	0,18%	0,11%	0,36%	-0,07%	0,25%
Витрати з податку на прибуток	3159	4155	5699	1,38%	1,76%	1,98%	0,38%	0,22%
Всього витрати	229105	235818	287433	100,00%	100,00%	100,00%	-	-

Збутові витрати зазнали найбільш помітних змін. У 2023 році їх частка зросла на 2,02%, що є наслідком зростання абсолютного показника на 4979 тис. грн. Однак у 2024 році, попри збільшення витрат на 69 тис. грн, їх частка у загальних витратах скоротилася на 0,90%. Така динаміка може свідчити про

оптимізацію маркетингової діяльності або завершення активних заходів щодо просування продукції, що здійснювалися у попередньому періоді.

Питома вага адміністративних витрат у 2023 році зросла на 0,20%, однак у 2024 році зменшилася на 0,30%. Хоча у грошовому вираженні витрати продовжували зростати, зміна структури витрат підприємства сприяла зменшенню їхньої частки. Це може свідчити про підвищення ефективності управлінських процесів або ж про зміщення акцентів у витрачання коштів на інші важливі напрями діяльності.

Інші операційні витрати, які становлять найменшу частку у загальних витратах, мали нестабільну динаміку. У 2023 році спостерігалось їх зниження як у вартісному, так і у відносному вираженні на 142 тис. грн і 0,07% відповідно. Водночас у 2024 році витрати цієї категорії значно зросли на 771 тис. грн, що спричинило підвищення їх питомої ваги на 0,25%. Ймовірно, це пов'язано із разовими витратами або з подіями, що не мають систематичного характеру наприклад, списання активів, штрафні санкції тощо.

Витрати з податку на прибуток упродовж трьох років демонстрували стабільне зростання як у грошовому, так і у відсотковому вираженні. Збільшення питомої ваги на 0,38% у 2023 році та на 0,22% у 2024 році свідчить про зростання фінансового результату до оподаткування, що загалом є позитивним сигналом для фінансової стійкості підприємства.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що впродовж аналізованого періоду структура витрат залишалася відносно сталою, з незначними коливаннями питомої ваги основних елементів. Підприємство зберігає орієнтованість на виробничу діяльність, водночас адаптуючись до змін ринкової ситуації шляхом варіювання витрат на збут, адміністративне управління та інші операційні потреби. Наочне відображення складу і структури витрат подано на рис. 3.5.

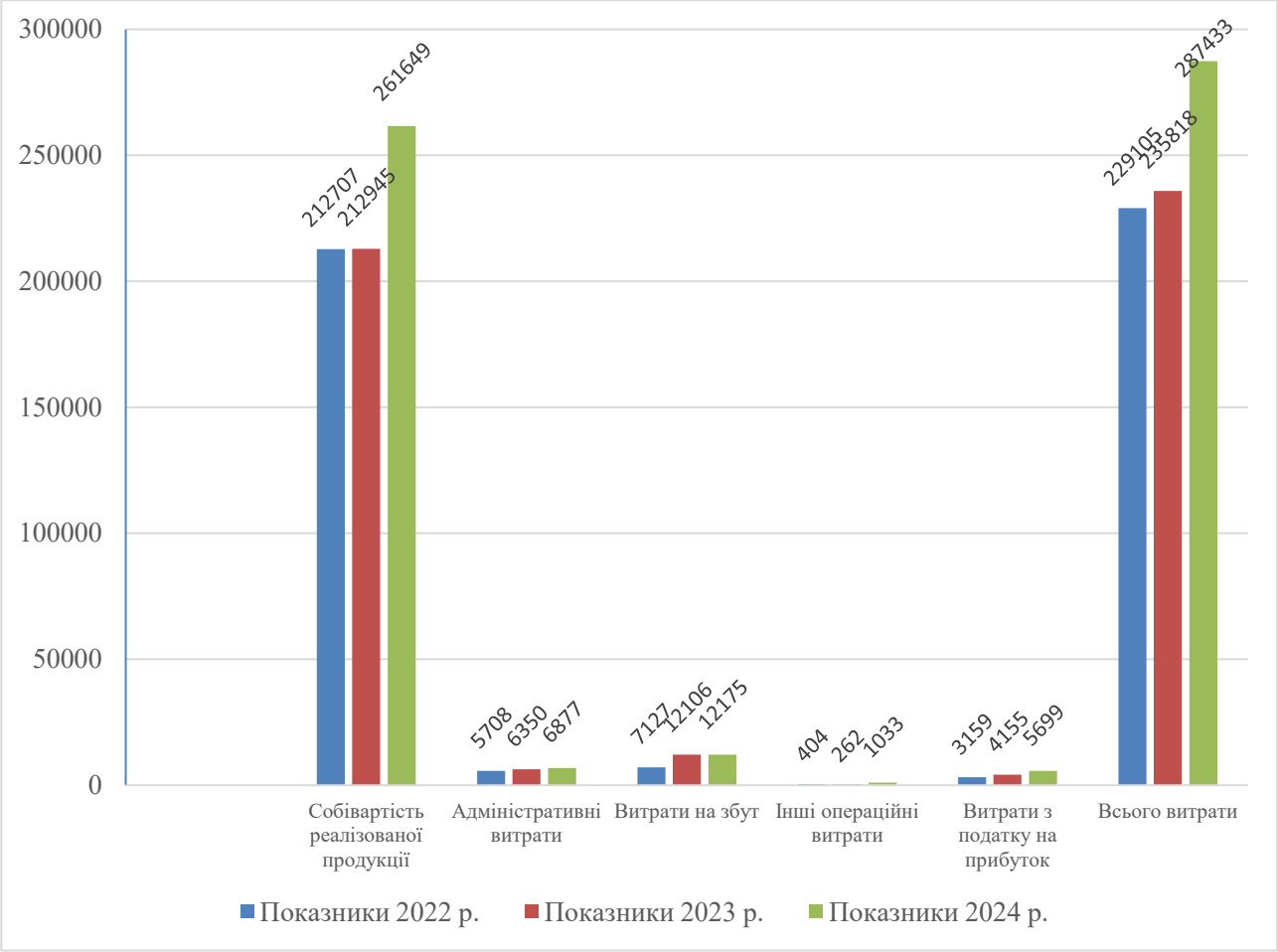

Рис. 3.5. Склад і структура витрат підприємства за 2022-2024 рр.

З метою комплексного підходу оцінювання понесених витрат було проведено аналіз їх структури за елементами, що дозволяє простежити структурні зрушення та виявити вагомі фактори таких змін (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз структури витрат за економічними елементами
ТОВ «ДиканькаМлин» за 2022-2024 рр.

Види витрат	Структура витрат, %			Відхилення, +/-	
	2022 р.	2023 р.	2043 р.	23/22	24/23
Матеріальні витрати	91,07%	90,42%	91,52%	-0,65%	1,10%
Витрати на оплату праці	4,66%	4,61%	3,62%	-0,05%	-0,99%
Відрахування на соціальні заходи	1,00%	0,99%	0,76%	-0,01%	-0,23%
Амортизація	0,82%	0,96%	0,86%	0,13%	-0,09%
Інші операційні витрати	2,44%	3,02%	3,24%	0,58%	0,22%
Разом	100,00%	100,00%	100,00%	—	—

З аналізу видно, що структура витрат за економічними елементами упродовж 2022–2024 років зазнала незначних, проте суттєвих у стратегічному контексті змін. Основну частку в загальній структурі витрат стабільно займали матеріальні витрати, які демонструють високий рівень значущості у формуванні собівартості продукції. У 2022 році частка матеріальних витрат становила 91,07%, у 2023 році вона зменшилася на 0,65%, а вже у 2024 році зросла на 1,10%, досягнувши рівня 91,52%. Такі коливання можуть бути пов'язані з ціновими коливаннями на сировину або змінами в обсягах виробництва.

Витрати на оплату праці упродовж аналізованого періоду мали тенденцію до зниження. У 2023 році частка цих витрат зменшилася на 0,05%, а у 2024 році ще на 0,99%, що свідчить або про оптимізацію чисельності персоналу, або про обмеження витрат на фонд оплати праці в умовах зростання інших статей витрат. З аналогічною динамікою рухались і витрати на соціальні заходи, питома вага яких зменшилася з 1,00% у 2022 році до 0,76% у 2024 році. Це цілком логічно, адже нарахування на заробітну плату прямо залежать від її обсягу.

Амортизаційні витрати мали відносно стабільну динаміку. У 2023 році відбулося незначне зростання їх частки на 0,13%, що, ймовірно, пов'язано з введенням в експлуатацію нового обладнання. Проте у 2024 році відбулося зниження на 0,09%, що може свідчити або про завершення амортизаційного періоду частини активів, або про зменшення інвестиційної активності.

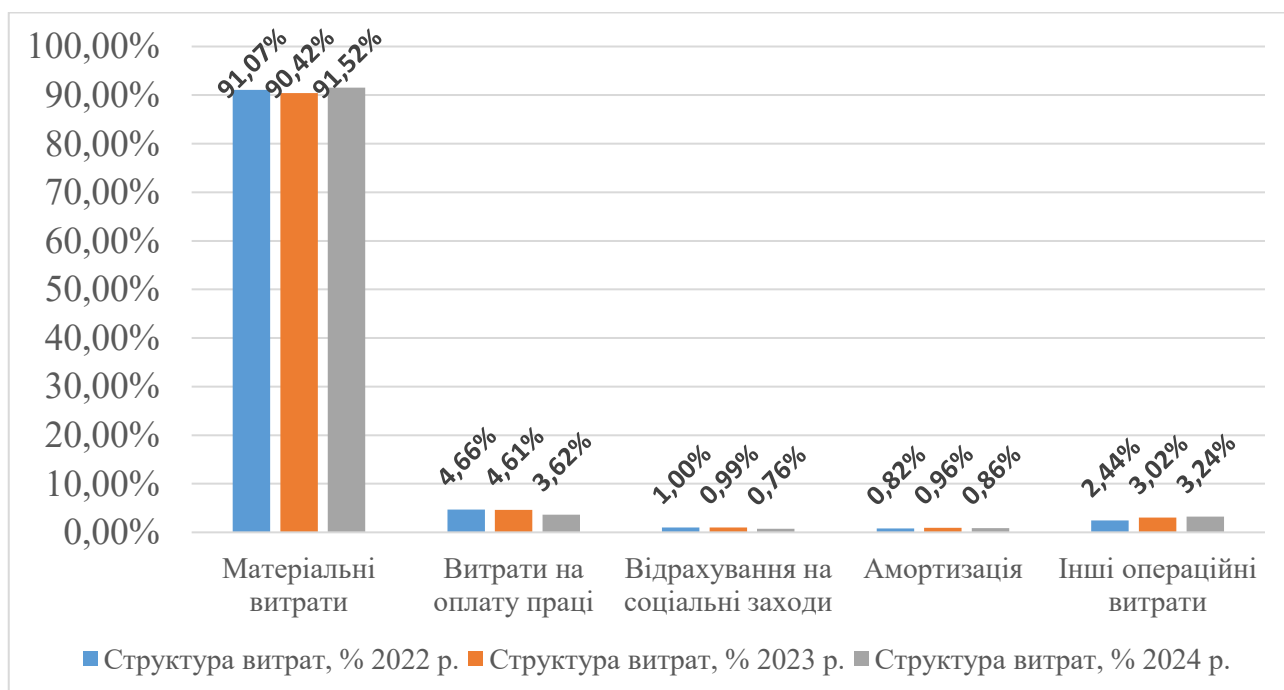
Найбільш помітне зростання за аналізований період спостерігалось у складі інших операційних витрат, частка яких у 2023 році зросла на 0,58%, а у 2024 році ще на 0,22%. Це може бути наслідком збільшення витрат на непередбачені потреби, адміністративні послуги, комунальні витрати чи інші витрати, не пов'язані безпосередньо з основним виробництвом.

У цілому структура витрат свідчить про збереження високої частки матеріальних витрат, що характерно для виробничого підприємства. Водночас спостерігається тенденція до скорочення трудових витрат, що може вимагати додаткового аналізу у контексті ефективності використання персоналу.

Поступове зростання інших операційних витрат може сигналізувати про необхідність посилення контролю за непродуктивними витратами.

Таким чином, аналіз динаміки витрат дозволяє зробити висновок про достатньо стабільну фінансову модель підприємства, орієнтовану на ефективне використання матеріальних ресурсів. Урахування зазначених змін дає змогу своєчасно коригувати витратну політику підприємства з метою забезпечення його фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

Наочне відображення рівня, динаміки і структури витрат за елементами подано на рис.3.6. Протягом останніх трьох років на досліджуваному підприємстві спостерігалася тенденція до зростання витрат. У загальному випадку подібна динаміка може оцінюватися як негативна для бізнесу, однак у випадку ТОВ «ДиканькаМлин» вона має позитивний характер, адже зростання витрат супроводжувалося відповідним підвищенням доходів підприємства. У розглянутий період країна перебувала в непростих економічних умовах, що позначилося на діяльності більшості підприємств. Попри адаптацію до нових реалій, залишаються чинники, які й надалі впливають на фінансові результати бізнесу.

**Рис. 3.6. Рівень динаміки і структури витрат за елементами
ТОВ «ДиканькаМлин» за 2022-2024 рр.**

Проведемо аналіз собівартості 1 тонни борошна пшеничного вищого гатунку, що виготовляється на досліджуваному підприємстві спираючись на дані за лютий 2025 року (табл. 3.4.). Для виготовлення 1 тони борошна потрібно приблизно 1,4 тони зерна пшениці вищого гатунку.

На основі даних таблиці можна зробити висновок про наявність відхилень фактичних показників витрат від запланованих у процесі виробництва продукції. Витрати на сировину і матеріали зросли з 11 000 грн до 11 200 грн, що становить абсолютне відхилення +200 грн або +1,81%. Це свідчить про незначне перевищення запланованих обсягів використання матеріальних ресурсів, що могло бути спричинене підвищенням цін на сировину чи нераціональним використанням.

Таблиця 3.4

Аналіз собівартості 1 тонни борошна пшеничного вищого гатунку

Статті калькуляції	План	Факт	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне, %
Сировина і матеріали	11000	11200	+200	+1,81
Зворотні відходи	(3080)	(2464)	+616	+20,00
Допоміжні матеріали	2000	2010	+10	+0,5
Комунальні послуги	1100	1000	-100	-9,09
Основна заробітна плата працівників виробництва	980	990	+10	+1,02
Відрахування на соціальні заходи	215,6	217,8	+2,2	+1,02
Загальновиробничі витрати	800	750	-50	-6,25
Разом виробнича собівартість	13015,6	13703,8	+688,2	+5,28

У розділі зворотних відходів спостерігається позитивна тенденція: їх обсяг зменшився з 3080 грн до 2464 грн, що дало економію в 616 грн або 20%. Це є позитивним моментом, оскільки зменшення зворотних відходів свідчить про підвищення ефективності використання сировини.

Витрати на допоміжні матеріали збільшилися незначно – на 10 грн або 0,5%, що знаходиться в межах допустимих коливань і не має суттєвого впливу на загальну собівартість. Комунальні послуги навпаки продемонстрували

зменшення на 100 грн (або -9,09%), що може свідчити про енергоощадні заходи на підприємстві або зниження тарифів на енергоресурси в аналізованому періоді.

Основна заробітна плата працівників виробництва збільшилась на 10 грн або 1,02%, що є очікуваним результатом у контексті можливої індексації заробітної плати чи збільшення обсягів робіт. Відповідно, відрахування на соціальні заходи також зросли пропорційно – на 2,2 грн або 1,02%.

Зменшення загальновиробничих витрат на 50 грн або 6,25% можна оцінити позитивно, оскільки це свідчить про оптимізацію адміністративних та допоміжних виробничих процесів.

У результаті загальна виробнича собівартість зросла з 13 015,6 грн до 13 703,8 грн. Абсолютне відхилення становить +688,2 грн, або +5,28%. Це зростання відбулося, попри зменшення зворотних відходів і комунальних витрат, головним чином за рахунок збільшення витрат на сировину та матеріали. Проведемо аналіз впливу факторів на зміну повної собівартості 1 тонни борошна пшеничного вищого гатунку (таб. 3.5).

Таблиця 3.5

**Аналіз впливу факторів на зміну повної собівартості 1 тонни борошна
пшеничного вищого гатунку**

№	Взаємодіючі показники(фактори)							Узагальнюючий показник	Вплив на узагальнюючий показник зміни фактора
	Сировина і матеріали	Зворотні відходи	Допоміжні матеріали	Комунальні послуги	Основна заробітна плата працівників	Відрахування на соціальні заходи	Загальновиробничі витрати		
0	11000	(3080)	2000	1100	980	215,6	800	13015,6	-
1	11200	(3080)	2000	1100	980	215,6	800	13216	200
2	11200	(2464)	2000	1100	980	215,6	800	13832	616
3	11200	(2464)	2010	1100	980	215,6	800	13842	10

Продовження таблиці 3.5

4	11200	(2464)	2010	1000	980	215,6	800	13742	-100
5	11200	(2464)	2010	1000	990	217,8	800	13754	12,2
6	11200	(2464)	2010	1000	990	217,8	800	13754	0
7	11200	(2464)	2010	1000	990	217,8	750	13703,8	-50

У процесі факторного аналізу встановлено, що загальна виробнича собівартість продукції зросла на 688,2 грн, що свідчить про наявність факторів, які збільшують витрати підприємства. Визначення таких факторів дозволяє виявити внутрішні резерви зниження собівартості та підвищення ефективності господарської діяльності.

Найбільший вплив на зростання собівартості здійснило зменшення обсягу зворотних відходів – на 616 грн, що збільшило витрати підприємства. Незважаючи на те, що зменшення відходів зазвичай є позитивним технологічним показником, у розрахунку собівартості зменшення зворотних відходів призводить до зростання вартості чистої сировини, яка враховується у виробничих витратах. Тобто, підприємство ефективніше використовує сировину, але це супроводжується фінансовим навантаженням, оскільки менше повертається на переробку.

Другим значущим фактором стало зростання вартості основної сировини і матеріалів на 200 грн, що може бути пов'язане з подорожчанням ресурсів, невчасними поставками або перевитратою сировини внаслідок порушень технологічного процесу. Це сигналізує про необхідність перегляду умов закупівель і раціонального використання ресурсів.

Незначне підвищення витрат на допоміжні матеріали +10 грн та заробітну плату працівників +10 грн також внесли свій вклад у загальне зростання собівартості, однак вони мають мінімальний вплив. Водночас скорочення комунальних послуг на 100 грн та зменшення загальновиробничих витрат на 50

грн дозволили частково компенсувати загальне зростання витрат.

Таким чином, проведений факторний аналіз засвідчив, що зростання собівартості зумовлено передусім збільшенням витрат на сировину та ефективнішим, але вартісно витратним, використанням її без зворотних залишків. Це підкреслює необхідність підвищення контролю за матеріальними витратами та розробки нових підходів до організації виробничих процесів.

Отже, мета аналізу витрат підприємства полягає у виявленні можливостей для зниження собівартості за рахунок ефективнішого використання виробничого потенціалу. Показники витрат є ключовими для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо обсягів виробництва, впровадження нових технологій та цінової політики. Виявлені фактори підкреслюють необхідність оптимізації матеріальних витрат, зокрема зниження матеріаломісткості продукції, що дозволить покращити фінансову стабільність підприємства в умовах конкурентного ринку.

Оцінка витрат і собівартості продукції ТОВ «ДиканькаМлин» є важливою складовою у визначенні рівня фінансової ефективності, конкурентоспроможності та формуванні стратегічних напрямів розвитку. Аналіз структури витрат дозволяє простежити динаміку змін окремих елементів, визначити основні фактори впливу та їхній вплив на фінансовий стан підприємства. Зокрема, поглиблене вивчення матеріальних, трудових та інших витрат дає змогу своєчасно виявити потребу в оптимізації витратних статей і покращенні використання ресурсів. Враховуючи вищезазначене, можна надати рекомендації щодо підвищення ефективності витратної політики та вдосконалення виробничих процесів з метою забезпечення стабільного розвитку підприємства.

3.3. Оцінка рентабельності продукції харчової промисловості та шляхи її підвищення

Рентабельність є одним із ключових показників, що характеризують

економічну ефективність діяльності підприємства. Вона визначається як співвідношення отриманого прибутку до витрат, інвестованого капіталу або інших ресурсів, задіяних у виробничо-господарському процесі. Таким чином, рентабельність відображає здатність підприємства отримувати прибуток у результаті використання наявних ресурсів. Аналіз показників рентабельності дозволяє:

- оцінити доцільність і ефективність інвестованих коштів та рівень їх використання на підприємстві;
- виявити основних конкурентів на ринку та сформувати шляхи зміцнення власних позицій;
- орієнтуватися на випуск прибуткової продукції, яка матиме стабільний попит і задовольнятиме очікування споживачів.

До ключових показників, що характеризують рентабельність продукції, належать:

1. Рентабельність реалізованої продукції — визначається як співвідношення отриманого прибутку до загальної виручки від продажу готової продукції.
2. Рентабельність окремого виду продукції — обчислюється як частка між різницею між ціною реалізації одиниці продукції та її собівартістю і собівартістю цієї одиниці.
3. Рентабельність виробництва — розраховується як співвідношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції.

Ці коефіцієнти визначаються на основі даних бухгалтерської звітності, зокрема Балансу та Звіту про фінансові результати. Рентабельність виробництва є одним із основних індикаторів ефективності, що демонструє рівень доходності виробничої діяльності та здатність підприємства отримувати прибуток від використаного капіталу. Вона визначається як співвідношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до її собівартості та відображає результативність основної господарської діяльності. Розрахунок цього показника здійснюється за такою формулою:

$$P = \Pi / C$$

де: P – рентабельність; Π – прибуток; C – собівартість реалізації.

Проведемо розрахунок рентабельності продукції досліджуваного підприємства у наступній табл. 3.6.

За даними таблиці видно, що у 2024 році рентабельність виробництва дещо знизилася, відбулося зменшення на 0,0018 (або 0,18%). Зміна рентабельності зумовлена впливом двох основних факторів: збільшенням чистого прибутку та зростанням собівартості реалізованої продукції. Проведемо відповідні розрахунки:

а) Вплив зміни прибутку:

$$\Delta P_a = \Pi_1 / C_0 - \Pi_0 / C_0 = (50399 / 212945) - (41412 / 212945) = 0,2366 - 0,1944 = +0,0422 \text{ (або +4,22\%)}$$

б) Вплив зростання собівартості:

$$\Delta P_c = \Pi_1 / C_1 - \Pi_1 / C_0 = (50399 / 261649) - (50399 / 212945) = 0,1926 - 0,2366 = -0,044 \text{ (або -4,40\%)}$$

Разом:

$$\Delta P = \Delta P_a + \Delta P_c = +0,0422 + (-0,044) = -0,0018 \text{ (або -0,18\%)}$$

Таблиця 3.6

**Розрахунок рентабельності виробництва ТОВ «ДиканькаМлин»
за 2023-2024 рр.**

№	Показник	2023 р.	2024 р.	Відхилення
1	Собівартість реалізованої продукції, тис грн.	212945	261649	48704
2	Чистий прибуток, тис грн.	41412	50399	8987
3	Рентабельність продукції	0,1944	0,1926	-0,0018

Отже, рентабельність у 2024 році знизилася не через зменшення прибутку, який, навпаки, зріс на 8987 тис. грн, а внаслідок суттєвого зростання собівартості реалізованої продукції на 48704 тис. грн. Це свідчить про те, що прибутковість не встигає за темпами зростання витрат, що негативно впливає на загальну ефективність діяльності підприємства.

Оцінювання прибутковості або збитковості окремих напрямів діяльності підприємства здійснюється через розрахунок рентабельності окремих видів продукції. Отримані результати дозволяють керівництву приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо оптимізації виробництва, перерозподілу ресурсів та вдосконалення управлінських підходів. Рентабельність окремого продукту визначають за такою формулою:

$$P = ((C - C_0) / C_0) * 100\%$$

де: P – рентабельність; C – собівартість виробу; Ц – ціна виробу.

Для глибшого аналізу ефективності виробництва доцільно здійснити розрахунок впливу окремих факторів на рентабельність конкретного виду продукції підприємства. Такий підхід дозволяє виявити резерви підвищення прибутковості, оцінити ефективність використання ресурсів та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. У таблиці 3.7 наведено результати розрахунку рентабельності одного з видів продукції, що виробляється на ТОВ «ДиканькаМлин».

Таблиця 3.7

Розрахунок рентабельності 1 кг борошна пшеничного вищого гатунку

№	Показники	2023 рік	2024 рік	Відхилення
1	Ціна продукції, грн. за 1 кг борошна пшеничного вищого гатунку	19,80	24,70	4,9
2	Собівартість продукції, грн. за 1 кг борошна пшеничного вищого гатунку	14,63	19,58	4,95
3	Рентабельність виробу, %	35,33%	26,15%	-9,18%

Отже, у 2024 році рентабельність продукції зменшилася на 9,18%, на що вплинули два основні фактори:

$$P_0 = (C_0 - C_0) / C_0 = (19,80 - 14,63) / 14,63 = 5,17 / 14,63 = 35,33\%$$

$$P_{ум} = (C_1 - C_0) / C_0 = (24,70 - 14,63) / 14,63 = 10,07 / 14,63 = 68,83\%$$

$$P_1 = (C_1 - C_1) / C_1 = (24,70 - 19,58) / 19,58 = 5,12 / 19,58 = 26,15\%$$

а) Збільшення ціни реалізації продукції:

$$\Delta P_{\text{ц}} = P_{\text{ум}} - P_0 = 68,83\% - 35,33\% = +33,5\%$$

б) Зростання собівартості продукції:

$$\Delta P_{\text{с}} = P_1 - P_{\text{ум}} = 26,15\% - 68,83\% = -42,68\%$$

$$\Sigma = +33,5\% + (-42,68\%) = -9,18\%$$

Отже, спостерігається зниження рентабельності на 9,18%. Незважаючи на підвищення ціни реалізації продукції на 4,90 грн, більш значне зростання собівартості на 4,95 грн нівелювало позитивний ефект, що й спричинило зменшення прибутковості. Це свідчить про необхідність оптимізації витрат на виробництво, контролю за використанням ресурсів і пошуку можливостей для підвищення ефективності. Якщо б підприємству вдалося зберегти собівартість на рівні 2023 року, рентабельність могла б зрости ще на 42,68%, що значно покращило б фінансовий результат.

Рентабельність реалізованої продукції показує, яку частину прибутку підприємство отримує з кожної гривні доходу від реалізації борошняних виробів. Розраховується рентабельність реалізованої продукції наступним чином:

$$P = \Pi / V$$

де P – рентабельність; Π – прибуток; V – виручка від реалізації.

Проведені обчислення, щодо визначення рентабельності реалізованої продукції наведено у табл.3.8.

Таблиця 3.8

**Розрахунок рентабельності продажу ТОВ «ДиканькаМлин»
за 2022-2024 рр.**

№	Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
					23/22	24/23
1	Виручка від реалізованої продукції, тис грн.	243275	254357	312048	11082	57691
2	Чистий прибуток, тис грн.	30568	41412	50399	10844	8987
3	Рентабельність продажу, %	12,57%	16,28%	16,15%	3,71%	-0,13%

Згідно з табл., у 2023 році спостерігалось підвищення рівня рентабельності продукції на 3,71 п.п. (з 12,57% до 16,28%). Для визначення причин такого зростання розглянемо вплив кожного фактора окремо:

а) Вплив зростання чистого прибутку:

$$\Delta_{уа} = \Pi_1 / V_0 - \Pi_0 / V_0 = (41412 / 243275) - (30568 / 243275) = 0,1702 - 0,1257 = +4,45\%$$

б) Вплив зміни обсягу виручки:

$$\Delta_{уб} = \Pi_1 / V_1 - \Pi_1 / V_0 = (41412 / 254357) - (41412 / 243275) = 0,1628 - 0,1702 = -0,74\%$$

Разом: $\Delta_{уа} + \Delta_{уб} = 4,45 - 0,74 = +3,71\%$, що відповідає фактичному зростанню рентабельності.

У 2024 році, навпаки, рентабельність продукції незначно знизилася на 0,13 п.п. з 16,28% до 16,15%. Це стало результатом дії двох факторів:

а) Вплив зростання чистого прибутку:

$$\Delta_{уа} = \Pi_1 / V_0 - \Pi_0 / V_0 = (50399 / 254357) - (41412 / 254357) = 0,1982 - 0,1628 = +3,54\%$$

б) Вплив зміни обсягу виручки:

$$\Delta_{уб} = \Pi_1 / V_1 - \Pi_1 / V_0 = (50399 / 312048) - (50399 / 254357) = 0,1615 - 0,1982 = -3,67\%$$

Разом: $\Delta_{уа} + \Delta_{уб} = 3,54 - 3,67 = -0,13\%$, що і призвело до зниження рентабельності в поточному періоді.

Отже, аналіз показує, що хоча підприємство демонструє зростання прибутку, різке збільшення обсягу виручки в 2024 році випередило темпи зростання прибутку, що дещо зменшило загальну рентабельність продукції. Відображення динаміки змін рентабельності продажу див. додаток В.

У 2023 році відбулося зростання як виручки, так і прибутку підприємства, що загалом сприяло підвищенню рівня рентабельності на 3,71%. Проте у 2024 році темпи зростання доходу суттєво перевищили темпи приросту прибутку, що призвело до зниження рентабельності продукції на 0,13%. Така динаміка може свідчити про недосконале управління витратами або зростання конкурентного

тиску на ринку. Для стабілізації та подальшого зростання рентабельності підприємству необхідно зосередитися на вдосконаленні виробничих процесів, посиленні контролю за витратами та впровадженні ефективних маркетингових стратегій, спрямованих на збільшення прибутку без надмірного розширення доходу.

Таким чином, протягом аналізованих років головним резервом для покращення рентабельності залишається нарощення маржинального прибутку. Незважаючи на зростання виручки, прибуток зростає не так динамічно, що частково пов'язано з високим рівнем собівартості продукції. Перед підприємством постає завдання або знижувати собівартість виробництва, або підвищувати ціну реалізації.

Основними резервами для покращення рентабельності залишаються заходи зі зниження собівартості продукції. Це можна досягти шляхом раціоналізації використання ресурсів, оптимізації виробничих процесів, пошуку дешевших постачальників сировини або впровадження енергозберігаючих технологій. Навіть часткове повернення до рівня собівартості попереднього року могло б забезпечити приріст рентабельності приблизно на 4,40%, що суттєво покращило б фінансовий результат підприємства.

Таким чином, рентабельність виступає ключовим показником, який демонструє здатність підприємства отримувати прибуток у співвідношенні до використаних ресурсів. Зниження рентабельності у ТОВ «ДиканькаМлин» вказує на негативні зміни в його господарській діяльності. Основним внутрішнім резервом для її подальшого покращення є зниження собівартості реалізованої продукції. У зв'язку з цим підприємству слід зосередити зусилля на підвищенні якості продукції, зменшенні витрат і вдосконаленні виробничих процесів. Аналіз рентабельності відіграє важливу роль у системі управління, оскільки дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення та формувати ефективні стратегії розвитку.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах зростаючої ринкової конкуренції як на глобальному рівні, так і в межах України, підприємства змушені швидко реагувати на нестабільні й часто непередбачувані зміни. Динамічність ринкового середовища обумовлює потребу у безперервному аналізі власної діяльності та виявленні нових способів підвищення ефективності і прибутковості. Успішне керування бізнесом нині потребує оперативного врахування змін, що виникають як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі, а отже – вимагає системної адаптації. За нинішніх обставин виживання підприємства — це лише початкова умова, тоді як справжнім завданням є стратегічне оновлення шляхів розвитку та впровадження інноваційних підходів до ведення бізнесу.

Ключовою метою будь-якого комерційного суб'єкта є не тільки уникнення ліквідації чи втрати позицій, але й формування конкурентної стратегії, здатної забезпечити високу дохідність і стійке функціонування на ринку. Досягнення такого результату вимагає неординарних управлінських рішень та впровадження цілісної, раціональної бізнес-стратегії. В основі нашого підходу лежить контроль над усіма господарськими операціями, що дозволяє досягти бажаних фінансових результатів у складних умовах конкурентного середовища.

Досягнення цільового рівня прибутковості залежить від комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, вплив яких може бути як позитивним, так і негативним. Системний аналіз та прогнозування фінансово-господарських показників створюють підґрунтя для ефективного управління цими впливами та стабілізації доходів підприємства. Два ключові компоненти, що безпосередньо впливають на прибутковість — це вартість продукції або послуг та рівень витрат на їх створення чи надання.

Як слушно зазначено в науковій і практичній літературі, одним із найрезультативніших способів зростання прибутку є мінімізація витрат. В умовах інтенсивної конкуренції підвищення цін не завжди є доцільним, адже воно може призвести до втрати клієнтів. Відтак, зменшення витрат набуває особливого значення як стабілізуючий чинник, що дозволяє підвищити

прибутковість без негативних наслідків для попиту. Така стратегія є дієвою для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та зростання його маржі.

Ефективне управління витратами є основоположним елементом успішної роботи підприємства. Воно включає комплексні завдання, серед яких точне визначення витрат, безпосередньо пов'язаних із виробничим процесом, оптимізація загальновиробничих витрат та зниження собівартості продукції.

Контроль і регулювання витрат відбуваються на кількох рівнях управління: загальнодержавному, галузевому, регіональному та внутрішньогосподарському. Для цього створено відповідну нормативну базу, що включає закони, кодекси, положення й інструкції. Таке регулювання забезпечує належний правовий супровід господарської діяльності підприємств у ринковій економіці. Важливим чинником результативності є всебічний аналіз витрат на всіх стадіях виробничого процесу, що дозволяє виявляти проблемні зони та оперативно їх усувати.

Дане дослідження присвячено вивченню діяльності ТОВ «ДиканькаМлин», яка наразі активно функціонує та спеціалізується на виготовленні борошняних виробів. У першому розділі дипломної роботи проаналізовано теоретичні засади витрат у сучасному бізнес-середовищі, а також висвітлено концептуальні підходи до їх визначення, сформульовані вітчизняними та зарубіжними науковцями. Додаток містить порівняльний аналіз класифікацій витрат та собівартості, на основі яких було розроблено авторську класифікацію для цілей управління.

Також у цьому розділі було розглянуто чинну нормативно-правову базу, що регулює облік витрат та собівартості в Україні. У процесі дослідження виявлено низку проблем та неузгодженостей, після чого здійснено систематизацію відповідного законодавства з урахуванням національного, міжнародного, регіонального, галузевого й внутрішньогосподарського контекстів.

У другому розділі висвітлено організаційні та методичні аспекти ведення обліку витрат і формування собівартості продукції на прикладі діяльності ТОВ

«ДиканькаМлин». Автор дослідив особливості побудови системи обліку, структурування витрат та їх віднесення до собівартості. Значну увагу приділено аналітичному обліку та практичним підходам до управління витратами, що дозволяє краще зрозуміти механізми функціонування об'єкта дослідження.

У другому підпункті досліджено конкретні методики обліку витрат на виробництво борошняних виробів, порядок віднесення витрат за бухгалтерськими рахунками, а також формування ціни продукції. Проаналізовано методику розподілу загальновиробничих витрат та особливості синтетичного й аналітичного обліку. Третє питання цього розділу присвячено калькулюванню собівартості продукції, де детально описано процес обчислення вартості одиниці продукції, наданих послуг і документообіг, необхідний для цієї процедури.

Третій розділ дипломного дослідження присвячено аудиту витрат та економічному аналізу собівартості продукції на ТОВ «ДиканькаМлин». У межах цього етапу було сформовано систему аналітичних показників, що дозволяють ефективно здійснювати облік витрат і розрахунок собівартості борошняних виробів. Проведено поглиблений аналіз рентабельності продукції, структури витрат і динаміки їх змін протягом 2023–2024 років. У першому питанні цього розділу детально проаналізовано складові собівартості, механізми їх формування та вплив у часовому вимірі.

У процесі аналізу рентабельності конкретних видів продукції ТОВ «ДиканькаМлин» було виявлено чинники, що впливають на ефективність, а також окреслено резерви для підвищення прибутковості. Результати дослідження стали підґрунтям для рекомендацій щодо підвищення рентабельності борошняних виробів на цьому підприємстві.

Загалом дипломна робота засвідчує, що належна організація обліку витрат та ретельний аналіз собівартості є критично важливими умовами для стабільної фінансової діяльності. Постійне спостереження за економічними процесами дає змогу підприємству не лише залишатися життєздатним, а й досягати нових рівнів розвитку в умовах сучасної ринкової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати”, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
5. Податковий кодекс України від № 2755-VI, Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 688 с.
7. Кобилянська О. І. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: Знання, 2018. 473 с.
8. Лень В. С. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Академія, 2015. 608 с.
9. Турило А. А, Турило А. М. Нова концепція ефективності: навч. посіб Кривий Ріг, 2021. 132 с.
10. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 315 с.
11. Соболев В. М., Косата І. А., Розіт Т. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 222 с.
12. Котлер Ф. Основи маркетингу: коротк.курс. Ф. Котлер; пер. з англ.: Видавництво «Вільямс», 2017. 656 с.
13. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 670 с. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік:

- підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. І перероб. Житомир: ПП «Рута», 2016. 832 с.
14. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. №1. С. 11-18.
 15. Ільїна С., Верхоглядова Н., Шило В. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 536 с.
 16. Нападовська Л. В. Управлінський облік: Монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2016. 450 с.
 17. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 480 с.
 18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
 19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 “Основні засоби” сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
 20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 “Запаси” сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
 21. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань та господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
 22. Методичні рекомендації з формування собівартості затверджені наказом Міністерства фінансів України від 09 липня 2007 р. № 373 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
 23. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Знання, 2016. 663 с.
 24. Дубова В. В. Концептуальна основа методів обліку витрат у промисловості. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 12-2 С. 154-158.
 25. Горкавий В. К., Герасименко Ю. С. Формування собівартості продукції та ефективності витрат в сільськогосподарських підприємствах: Монографія. Харків, 2015. 239 с.

- 26.Карпенко О. В. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
- 27.Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду. Держава та регіони. 2018. № 2. С.72-76.
- 28.Пастернак О. П. Вибір методів обліку витрат основної діяльності для потреб управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 5. С.1019-1024. URL: <http://global-national.in.ua>
- 29.Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 534 с.
- 30.Берест М. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с.
- 31.Економіко-математичні методи та моделі : навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2017. 405 с.
- 32.Шкроміда Н. Я. Обліково-аналітичне забезпечення управління структурними компонентами потенціалу підприємства: теоретичний аспект. *Фаховий науково-виробничий журнал «Облік і фінанси»*. № 4 (86). 2019. С.155- 161.
- 33.Шевчук О. А. Облік та управління витратами в умовах розвитку сучасних інформаційних технологій: Актуальні проблеми економіки в Україні та світі : міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 3 берез. 2019 р.) Київ, 2019. С. 293–296.
- 34.Колос І. В. Функціонально-вартісний аналіз в управлінні витратами підприємства на засадах ощадливості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. № 26(1). С. 140-143.
- 35.Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності: підручник. Київ : КНЕУ, 2016. 629 с.
- 36.Волкова Н. А, Волчек Р. М, Гайдаєнко О. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
- 37.НП(С)БО 15 «Доходи», сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
- 38.НП(С)БО 11 «Зобов'язання», сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>

- 39.НП(С)БО 17 «Податок на прибуток», сайт Верховної Ради України. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua>
- 40.НП(С)БО 26 «Виплати працівникам», сайт Верховної Ради України. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua>
- 41.Лабунська С.В., Безкоровайна Л.В. Управлінський облік : навчальний посібник.
Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2016. 351 с.
- 42.Лишилєнко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Київ : Видво
«Центр навчальної літератури», 2010. 528 с.
- 43.Нападовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для вузів. Київ: КНЕУ, 2010.
648 с.
- 44.Плаксієнко В.Я., Верига Ю.А., Кулик В.А., Карпенко Є.А. Облік,
оподаткування та аудит: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2019
- 45.Пушкар М.С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2011. 628
с
- 46.Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. К. : Знання, 2012. 647 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги"

Підприємство
Територія
Організаційно-правова форма господарювання
Вид економічної діяльності
Середня кількість працівників
Адреса, телефон

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ДИКАНЬКАМЛІНИ"
ПОЛТАВЩИНА
Товариство з обмеженою відповідальністю
Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості
95
вулиця БУЗКОВА, буд. 21, смт. ДИКАНЬКА, ПОЛТАВСЬКИЙ район, ПОЛТАВСЬКА область,
38500, УКРАЇНА

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КАТОГІТ
за КОПМГ
за КВЕД

2025
01
01
38029555
11A52H000000011500
240
10.61

92644

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітині):
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	64	51
первісна вартість	1001	89	89
накопичена амортизація	1002	25	38
Незавершені капітальні інвестиції	1005	607	9 922
Основи засоби	1010	23 506	23 739
первісна вартість	1011	32 790	35 416
знос	1012	9 284	11 677
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	400
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні втрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервах фондів	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	24 177	34 112
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	51 983	56 134
виробничі запаси	1101	48 385	51 264
незавершене виробництво	1102	-	-
готова продукція	1103	3 598	4 441
товари	1104	-	429
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити переотрачування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	24 098	41 050
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 091	6 172
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	524	22
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 705	1 831
готівка	1166	-	-
расунки в банках	1167	3 705	1 831
Витрати майбутніх періодів	1170	28	43
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

резерв збитків або резерв належних виплат	1182	-	-
резерв незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	488	650
Усього за розділом II	1195	82 917	105 904
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Валідне	1300	107 094	140 010

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5 000	5 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	83 130	108 637
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	88 130	113 637
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Повільні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	3 218
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інших страхових резерв	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату дисконту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	3 218
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 126	10 600
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товара, роботи, послуги	1615	1 589	5 770
розрахунками з бюджетом	1620	2 140	3 512
у тому числі з податку на прибуток	1621	516	1 705
розрахунками зі страхування	1625	49	61
розрахунками з оплати праці	1630	188	236
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 800	2 033
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10 072	1 549
Усього за розділом III	1695	18 964	23 161
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Інше	1800	-	-
Валідне	1900	107 094	140 010

Керівник

Головний бухгалтер

1. Категорія територіально-територіальних одиниць та територій територіальних громад

2. Визначено в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Ленець Володимир Григорович

Гайдабура Андрій Анатолійович

Підприємство **ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
"ДИКАНЬКАМЛІН"**Дата (рік, місяць, день)
за С/Д

(зайнятування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2024 р.Форма № 2 Код за ДКУД **1801003****I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	312 048	254 357
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(261 649)	(212 945)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	50 399	41 412
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	1 385	695
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання кошти, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(6 877)	(6 350)
Витрати на збут	2150	(12 175)	(12 106)
Інші операційні витрати	2180	(1 033)	(262)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	31 699	23 389
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(191)	(304)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(302)	(-)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	31 206	23 085
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(5 699)	(4 155)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	25 507	18 930
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	25 507	18 930

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	257 832	209 472
Витрати на оплату праці	2505	10 206	10 689
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 143	2 288
Амортизація	2515	2 427	2 214
Інші операційні витрати	2520	9 126	7 000
Разом	2550	281 734	231 663

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

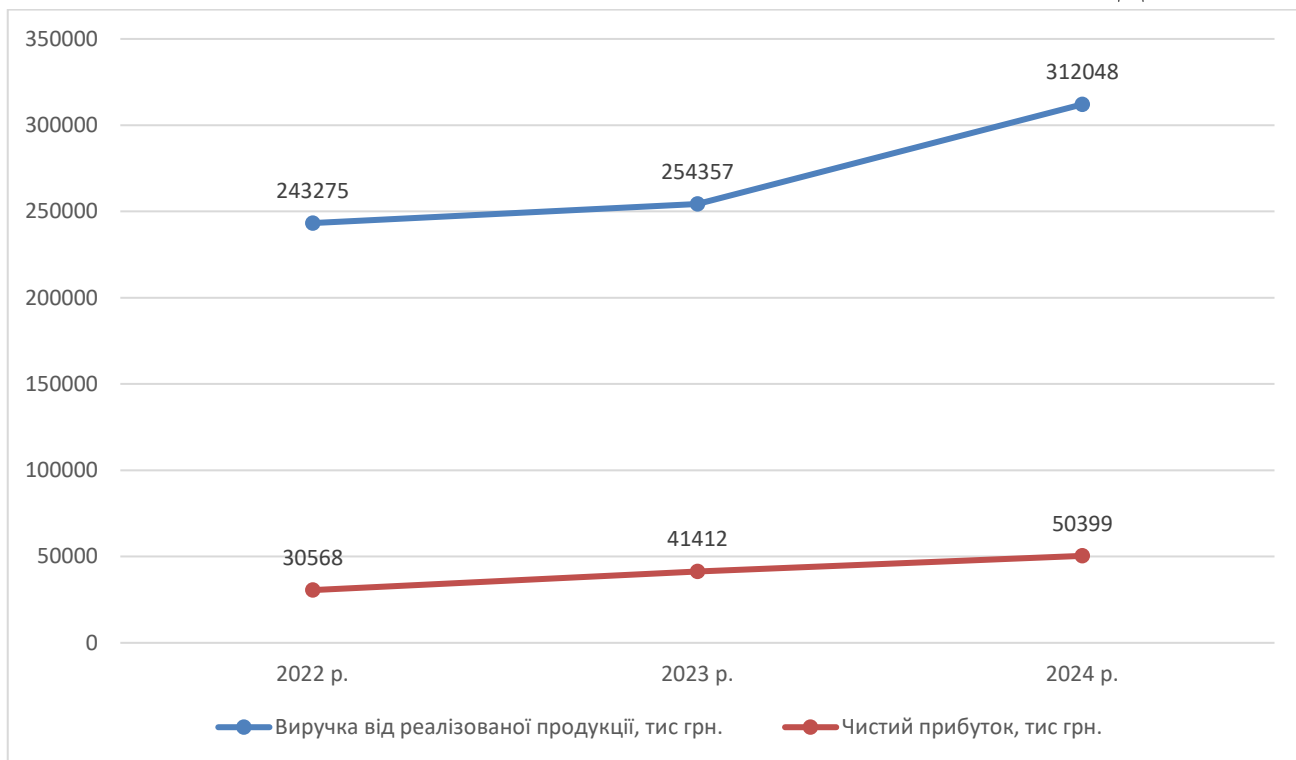

Ленець
Володимир
Григорович
ЕП Гайдабура
Андрій
Анатолійович

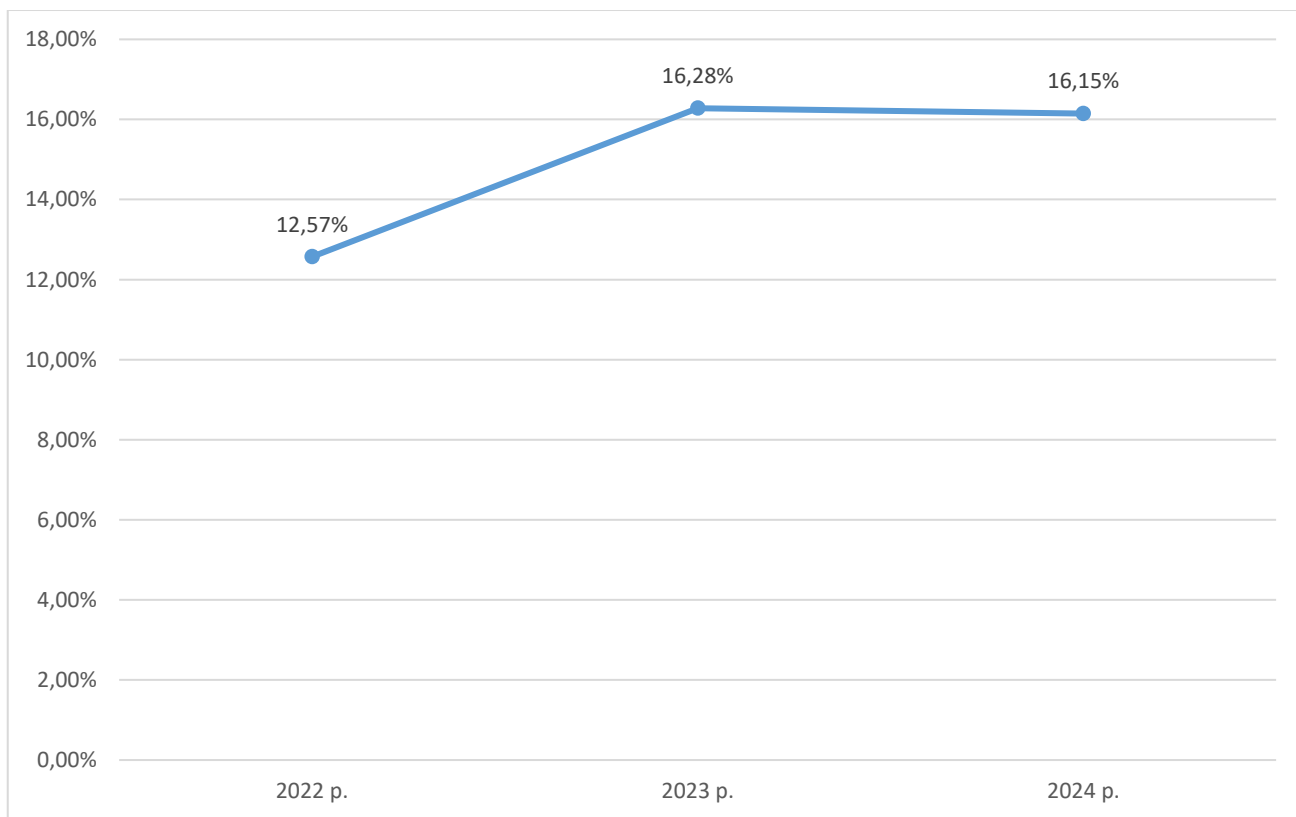
Ленець Володимир Григорович

Гайдабура Андрій Анатолійович

Додаток В

Зміна виручки та прибутку за 2022-2024 рр.

Зміна рентабельності за 2022-2024 рр.